ՏԱՐԻ 45ՐԴ ԹԻՒ 283 Կ. ՊՈԼԻՍ, 19 ՄԱՐՏ/1 ԱՊՐԻԼ 1902 22 ՁԻԼՀԻՋԱԷ 19 ՄԱՐՏ 1318 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

10 ՓԱՐԱ

ՄԱՆԶՈՒՄԷ-Ի ԷՖԷՔԻԱՐ

10 ՓԱՐԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

MANZOUMÉ-I-EFKIAR
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN, POLITIQUE, FINANCIER ET LITTÉRAIRE
Directeur-Propriétaire
OHANNÈS E. KAÏSÉRIAN
38, Grand' rue de la S. Porte, 38
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ե. ԿԱՅՍԷՐԵԱՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն տեսակ գրութիւններ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճաւսէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50
Դաւառներու համար	108 ղրշ.	60

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

منظومهٔ افکار
صاحب امتیازی و مسئول مدیری
اوحانس فرید قیصریان
مطبعه و اداره خانه‌سی
باب عالی جواردنده ۳۸ نومرولی داره‌نک خصوصه

ՄԱՆԶՈՒՄԷ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ
ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ

20ՐԴ ԹԻՒԸ
Աշխարհաբար Նարեկի
ԱՅՍՕՐ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՔ

ՊԻՏԻ ՅԱՋՈՂԻՆ

Խաղաղութեան և հաշտութեան վերահաստատումը մասին Հոլանտայի վարչապետ Տօքթէօր Քիւյբէրի անցեալները ըրած դիմումներուն տեղի տուած անգլօ-հոլանտական թղթակցութիւնը, փետրվար 5ին (Ը. Թ.) հրատարակուեցաւ Լոնտրայի մէջ։ Մարտ 2ին, Լորտ Քիչնէր ստացաւ բրիտանական կառավարութեան պատասխանին պատճէնը, և մարտ 10ին ալ հաղորդեց զայն, Թրանսվալի և Օրանժի պատերազմիկ պետերուն։

Սըր Հէնրի Բէմբրէլ Պաննէրմանի մէկ հարցման ի պատասխան, պատերազմական նախարար Մ. Պրոտրիքի ըսածին նայելով, Մ. Շալք Պիւրկէր ստանալէ վերջ անգլիական վերին հրամանատարին յայտարարագիրը, անմիջապէս խորհրդակցեր է արտաքին գործոց նախարար Մ. Բայզի և միւս պօէր պետերուն հետ, և քիչ յետոյ՝ Օրանժ անցնելով նախագահ Մ. Շթէյնի հետ ալ հաշտութեան առաջարկներու մասին կարծիք բանակցելու համար, Քիչնէրէ հրաման խնդրեր է։

Այդ է ուրեմն արդի հաշտութեան փորձերու ծագումը, որով — միշտ Մ. Պրոտրիքի ըսածին նայելով — Պօէրներն են որ առաջին անգամ դիմած կ'ըլլան։ Լորտ Լանստաուն կողմանէ Հոլանտայի վարչապետին ղրկուած պատասխանը ժամանակին հրատարակուեցաւ այս սիւնակներուն մէջ. բրիտանական կառավարութիւնը իբր անհրաժեշտ պայման հաշտութեան, կ'առաջարկէր որ Պօէրները անպայման կերպով անձնատուր ըլլան։

Ըսել է որ Մ. Շալք Պիւրկէր և միւս պօէր պետերը Սալզպրիի դահլիճին վերջնական որոշումը հասկնալէ վերջն է որ դիմեցին Քիչնէրի, և այս պարագային, տարակոյս չկայ թէ, անխոնջ Քիչնէր հաւանականութիւնը իրենց խորհրդածութեան նիւթ եղած է։

Արդէն Շալք Պիւրկէրի անցեալը, և 1898ի Թրանսվալի նախագահական ընտրութեանց միջոցին Իւթլանտէրներու յիշեալին յաղողութեանը վերջին ծայր ջանադիր ըլլալը, բաւական են ապացուցանելու թէ Պօէրներու արդի նախագահը ջերմ խաղաղասէր մըն է։ Միւս կողմէ, անգլ. կառավարութիւնն ալ գնահատած է այս վերջինին հաշտարար զգացումները, և լորտ Սալիսբրիի մէկէ աւելի առիթներէ օգտուելով յայտարարած է թէ, բրիտանական կառավարութեանը համար, Պօէրներուն առաջին պատուիրակը Շալք Պիւրկէր միայն կրնայ ըլլալ։ Գալով Եւրոպա գտնուող Մ. Քրիւկէրի, տօքթ. Լէյտսի և ուրիշ պօէր կամ պիւրկէր դիւանագէտներուն, պէտք է խոստովանիլ թէ այս վերջիններն ալ ասորեան մը մեղացուցած են իրենց պայմանները, և պիտի գոհանան եթէ Անգլիա ընդունի սա հետեւեալ կէտերը, 1. Ինքնօրինութիւն Պօէրներու և Պիւրկէրներու բրիտանական գերիշխանութեան կամ պաշտպանութեան տակ. 2. Ընդհանուր ներում. 3. Վերաշինութիւն կամ վերակազմութիւն աւերեալ ագարակներու։ Անպայման անձնատուութեան և վերոյիշեալ երեք պայմաններէն դուրս, լորտ Սալզպրիի՝ արտասանած ճառերուն մէջ քիչ մը անորոշ կերպով խոստացած առանձնաշնորհումները, խաղաղասիրութեան երրորդ տարր մը կը կազմեն։ Վերջապէս սպասելով որ հաշտութեան բոլոր պարագաները լաւ մը լուսաբանուին, պէտք է հաւատանք թէ՝ եթէ Պօէրները ու Պիւրկէրները զիջանին զոհելու իրենց անկախութիւնը, միւս կողմէ Անգլիացիներն ալ պատրաստ են ինչ ինչ զոհողութիւններ ընելու։

Մինչեւ հոս խաղաղութեան վերահաստատմանը համար ի գործ դրուած ջանքերուն ընդհանուր ուղղութիւնը պարզեցինք, տեսնենք այժմ թէ ինչ է երկու պատերազմիկ ազգերուն հոգեբանական կամ ներքին վիճակը։

1901ի մարտին, Մ. Շալք Պիւրկէր հետեւեալ նամակը կը ղրկէր նախագահ Շթայնի. «Մեր վիճակը կը ծանրանայ, մեզ դէմ ելած դժուարութիւնները հետզհետէ կը շատանան, եղելութիւնները կ'ապացուցանեն թէ այլ եւս օտարներէն բան մը սպասել պէտք չէ։ Եւրոպոյ լռութեանը հանդէպ, մեզ բաղդատմամբ ահագին ուժ ունեցող մեր թշնամին անհարկի կորուստներ կը պատճառէ մեր ժողովուրդին։

«Հազարաւոր անմեղ կիներու և մանուկներու քաշած տառապանքը տեսնել և չցաւիլ անկարելի է։ Շիտակը ըսելով չենք գիտեր թէ ինչ պիտի ընենք, արդեօք պէ՞տք է շարունակել պատերազմը, թէ վերջացնել արիւնաթափութիւնը։ Կ'աղօթեմ երկնից որ Աստուած մեզի ուղիղ ճամբան ցուցնէ։ Եթէ համոզուինք թէ այլ եւս չենք կարող դիմադրել մեր թշնամւոյն, ստիպուած ենք անձնատուր ըլլալու։ Այլ սակայն դեռ ինձ համար անկարելի է այս մասին վերջնական որոշում մը տալ, կը յուսամ թէ այս աղէտը պիտի անցնի և մենք պիտի կարենանք փրկել մեր անկախութիւնը։ Լորտ Քիչնէրի և զօրավար Պոթայի մէջ տեղի ունեցած թղթակցութեան նայելով, մեզ համար անկարելի է ընդունիլ Անգլիացւոց պայմանները։ Փոխանակ այդ պայմանները ընդունելու, լաւագոյն է պատերազմիլ մինչ ցյետին վայրկեան։ Մենք այն ատեն միայն պէտք է անձնատուր ըլլանք եթէ կորսընցնենք մեր բոլոր դիմադրելու միջոցները։»

Այս խորապէս յուզիչ նամակը ընդունելէ վերջ, նախագահ Շթայն պատասխանած է թէ, Պօէրները և Պիւրկէրները այն ատեն միայն անձնատուր պէտք է ըլլան, երբ այլ եւս ընաւ յոյս չմնայ իրենց կարենալ դիմադրելու։

Ցիրաւի, ասկէց տարի մը առաջ, դժբաղդ պատերազմիկներուն վիճակը խիստ տագնապալից էր։ Պօէրները և Պիւրկէրները չէ թէ միայն կորսնցուցած էին իրենց մեծ քաղաքները և ագարակները, այլ նոյնիսկ գրեթէ իրենց բոլոր թնդանօթները։ Այն ատեն իւրաքանչիւր օր հարիւրաւոր Պօէրներ գերի կ'իյնային. մայրեր, հայրեր, զաւակներ մանուկներ, հառաչելով և արտասուելով կը դիմէին պատսպարանները, հոն թերեւս աւելի դառն վախճան մը գտնելու...

Միւս կողմէ, օր օրի, բրիտանական կայսրութեան չորս կողմերէն, Բօրթսմութէն, Աւստրալիայէն, Բանանայէն, Հնդկաստանէն հազարաւոր զինուորներ կը հասնէին, Քիչնէր պատերազմի հանական դաշտերը եռանկիւններու կը բաժնէր Պօէրներուն բիւրաւոր թանկարդներ լարելով, և որ ամէնէն վերջն ալ, ուզելով իրար միացնել դաշտն ու լերան գագաթը, գետն ու անտառը, բերդերու անվերջանալի շղթաներ կը հիմնէր, որոնց թնդանօթը և մթերայէօզը խորին լռութեան կը մատնէին մինչև իսկ երկնքի թռչունները... Բայց եթէ տարի մը առաջ Շալք Պիւրկէր՝ սիրան ու հոգին վրդոված՝ երկինք կը դիմէր երկնքէն ներշնչուելու համար, նախագահ Շթայն կատարեալ ռազմագէտ մը, միշտ կը զսպէր իր զգացողութիւնը։

Անկէց ի վեր օրեր և ամիսներ բոլորեցան, տարի մը անցաւ, և եղելութիւնները իրաւունք տուին Շթայնի հեռատեսութեան։ Արդարեւ Քիչնէրի բոլոր հաշիւները յօդս ցնդեցան, և իր նշանաւոր պլոքհաւզերը ունենալով իրենց շուրջը բիւրաւոր զինուորներ, չկրցան արդիլել Տէվէթի կամ Պոթայի ազատ շարժումները։ Այն վայրկեանին ուր Քիչնէր այլեւս ապահով կ'ըլլար թէ պիտի կարենայ ձեռք ձգել Տէվէթը, և այդ համոզումը կը հեռազրէր Լոնտրա, Տէվէթ արդէն սպրդած կ'ըլլար... Ի զուր 30-40 գումարտակներ, Ֆրէնչ և Համիլթըն կը հալածէին Տէվէթ, այս վերջինը մէկէն թակարդի մէջ կը ձգէր Անգլիացիները։ Այդպէս, 250,000 Անգլիացիներ 10-15,000ի չափ Պօէրները չկրնալով ընկճել, գրեթէ անշարժ վիճակի մատնուեցան։ Եւ ո՞րքան ապշեցաւ ընդհանուր աշխարհի հանրային կարծիքը, երբ օր մըն ալ հեռագրով իմացաւ թէ Անգլիացիներուն երրորդ հրամանատարը լորտ Մէթիուէն գերի ինկած էր Տէլարէյի ձեռքը։

Մէկ խօսքով, պատերազմը երրորդ տարուոյ շրջանին մէջ, Պօէրները կրցան վերստին տիրանալ իրենց նախկին ուժերուն։ Այլ եւս չուենալով ո և է հաղորդակցութիւն Եւրոպոյ հետ, գերի բռնուող անգլիական զինուորներն էին որ կը հայթայթէին իրենց թնդանօթը, հագուստը և մնունդը։ Իսկ Բարեյուսոյ աֆրիքանտէր երիտասարդները կուգային լեցնել մեռնող Պօէրներուն շարքը։

Պօէրները այս հոգեկան վիճակին մէջ գտնուելով մէկտեղ, իրաւունք ունէին մտածելու թէ փոխանակ ձգելու որ հաղարաւոր պօէր մայրեր և մանուկներ մեռնին զրկանքէ, անխնամ մնալէ, և իրենց սերունդն ալ ցնդի ինչպէս իւղէ զուրկ հրագիր... աւելի ԲՐՈՒԹ եղած կ'ըլլային անշուշտ, եթէ ջանային համաձայնիլ Մեծն Բրիտանիոյ հետ, որոյ ուշադիր թէեւ տեսակցութեան մէջ անհարիւն զոհողութիւն, բայց գործնականին մէջ ալ մեծ բան մը չէր։ Արդարեւ Բանանայի, Աւստրալիոյ վիճակը կամ բաղդը, այս մասին մեծապէս քաջալերիչ օրինակ մըն էր իրենց համար։

Պօէրները տգէտ և բարբարոս չէն որ, Անգլիացիները երբ իրենց տիրեն, արգելք ըլլան անոնց իմացական և արուեստական գործունէութեան։ Գալով Անգլիացիներուն, ո՞րքան երջանիկ պիտի ըլլային եթէ պատերազմը երկու կամ առառաւելն երեք ամիսէն լմնցած ըլլար, և ամէնէն վերջն ալ Մէթիուէն գերի չբռնուէր։ Թերեւս Զէմպրլէյն և իր արբանեակները աւելի ուրախ պիտի ըլլային եթէ Տէլարէյ վնասնուելու դաս մը տուած չըլլար։ Եւ արդէն, բանէ՞ն չէ բառը էմբէրիալիստներուն գործին չի գար, ասոնք չեն կրնար մտածել թէ անգլիական կառավարութիւնը եթէ ոչ ուղղակի, գէթ անուղղակի կերպով կ'ապացուցանէ թէ ինքն ալ գոհ պիտի մնայ հաշտութեան կնքումը օր առաջ տեսնելով, քանի որ կը ղգայ նախագահ Շթայնը համոզել տալու պէտքը... Ասկէց զատ, կարծես հեռատես Անգլիացիներէն չատերը, Սալզպրիի դահլիճին մեծամասնութիւնը և մինչ իսկ Էտուարդ. դիւրաւ սկսան նշմարել թէ պատերազմի շրջանը պարզապէս «էրէլ վէ»ի մը է, այսինքն, Պօէրներուն և Պիւրկէրներուն արդի դիրքը կ'ապահովէ իրենց բոլոր պէտքերուն հայթայթումը և հետեւաբար պատերազմը դեռ երկար ատեն շարունակելու կարելիութիւնը։ Այս պարագային եթէ 170 միլիոն ոսկիին վրայ դեռ 100 միլիոն ալ աւելնայ, պատերազմը վճռական արդիւնքի մը չպիտի յանգի։ Ապա իրաւունք ունինք ըսելու թէ Անգլիացիները և Պօէրները հաւասարապէս չահ ունին խաղաղութեան վերահաստատումէն։

Ա. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

ԱՌ ՏԻԱՐ ՀՈՐՈՅ

Գոհ եմ որ վեհանձնութիւն կ'ունենաք յանձնելու թէ Օգսէն Խօճասարեանի յիշատակն անարգելու մտնաւոր դիտում մը երբէք չէք ունեցած. խընդիրը այլ եւս կը փակուի ինձ համար։

Միայն կը սխալիք երբ ենթադրէք թէ հօրս մասին ամէն անսպասա կարծիք լուսնելու ջանք մ'ունիմ։ Մարդոց անսխալութիւնը դաւանող մը չեմ, և ոչ ալ այնքան միամիտ, կարծելու համար թէ հայրս կրնայ բացառութիւն մը կազմել։ Եւ սակայն գիտեմ նաեւ թէ հանրային մարդոց ճակատագրական բաժինն է համակրողներու հոսանքին հետ՝ դժգոհներու խմբակ մ'ալ ունենալ։ հրապարակագիր մը իր մշտատեւ պայքարներով առիթներ կը ստեղծէ ուխտեալ հակառակութիւններ ցանցնելու իր շուրջ, և հայրս շատ աւելի հարուստ էր այդ մասին։ Գիտեմ թէ ինչեր ըսին և դեռ ինչեր կրնան ըսել. ինչ փոյթս, արհամարհանքն ալ պատասխան մը կ'արժէ. ամէնքը իրենց իրաւանց ու դերին մէջ կը գտնեմ, և սակայն կը փափաքիմ նաեւ պատասխանելու անբռնաբարելի իրաւունքս յարգուած տեսնել Ձեր կողմէ, աղնիւ Հորոյ։ Ժառանգորդ ըլլալս զօրեղ պատճառ մը չէ կարծեմ լոկ հանդիսատես ըլլալու. երբ ձրի յերիւրանքներ համաբաւ մը կը քանդուն, և երբ բացայայտ ճշմարտութիւններ կը խեղաթիւրուին, հարկ է լռեմ, միայն այն հզօր պատճառին համար թէ «մարդոս իր թերի կողմն ալ կ'ունենայ։» Ձէ՞ք թողլատրեր, աղնիւ Հորոյ, ամենայն յարգանօք դիտել տալու Ձեզ թէ՝ Ձեր վերջին յօդուածին մէջ իսկ Օրագրի կամ Նորագրի վերագրուած սխալը «les Français ont battu la générale»ի«Ֆռանսացիք զօրավարին կինը ծեծեցին»ի թարգմանութիւնը ո՛չ Օրագրի և ո՛չ ալ Նորագրի կը վերաբերի. Մեսրոպ Նուպարեան, Վիքթոր-Հիւկոյի «Նօթրը Տամ տը Բարի»ի թարգմանութեան մէջ գործած է և զոր Նորայր Բիւզանդացի հիանալի քննադատական մը մէջ այնքան նրբօրէն հեգնած էր։ Օրագիրը ո՞ւր, Իզմիրի մէջ հրատարակուած Նուպարեանի թարգմանութիւնը ո՞ւր։

Պէ՛ք մ'է պիտի յուղեղէք, այո՛, միշտ Ձեր սիրական Պէքէ-ները, որոնք սակայն համբաւներու ու յիշատակներու կ'ընդհարին, քանդիչ աղդեցութիւն մը գործելով։ Իրաւունք կուտաք անշուշտ ամեն, Տիար Հորոյ, երբ Ձեր քննադատականներու մէջ չկոխի ենթադրութիւններէ, տարտամ կասկածներէ աւելի յստակութիւն և ճշդութիւն պահանջենք։ Օրագրի երբեմնի այն սխալը թէ՝ Օրուան Պարիարքը Աւագաղրիւրի ազգայնոց դրամէն մաս մը իր անուան Պանքան պահած է, մեծ բան մը չի պակսեցներ թերթին փառքէն։ Խմբագրական կեանքը այդ սխալները անխուսափելի կը դարձնէ. մեր արդի թերթերէն ամէնէն խնամելը օր մը «Էջմիածնայ գանձարանը կողոպտուած» հռչակեց, և սակայն այդ սխալը պատճառ մը չէ որ Բէյեան էֆէնտին է՝ն մեծ և է՝ն կարող խմբագրականներէն մէկը չդաւանինք։ Կը զարմանամ, երբ չէք ներեր Օրագրի՝ նոյն Պարիարքէն հետ ընդմիշտ վառպահած հակառակութիւնը, ինչպէս կրցաք ներել Ձեր անձին, Ձեր յիշատակած Պարիարքէն գերազանցապէս մեծագործ և յաւէտ օրհնեալ Գէորգ կաթողիկոսի համբաւը արատաւորել լոկ ենթադրութիւններով, ենթադրութիւններ, որոնք գրեթէ միշտ Ձեր այնքան հատու և այնքան սուր քննադատականներուն առանցքը կը կազմեն։ Հօրս յոռի կողմերը չծառանգելու համար այնքան աղնուօրէն ինձ ուղղած մաղթանքներդ, կը ցաւիմ որ, լոկ աղնիւ այլ անդօր իղձ մը պիտի մնայ, զի աւաղ, կըզգամ թէ չատ իսկ վարակուած եմ արդէն, ժառանգականութեան օրէնքն է այն, օրէնք անխղելի, որ կը ճնշէ որքան զիս, նոյնքան թերեւս Ձեզ ալ։ Պարիարքարանի գործերու մէջ իրենց լաւ բայց քննադատելի արարքն ալ ունեցած են, կ'ըսէք, Բրիտոստուր Ղազարոսեան, Փափազեան և Խօճասարեան։ Անուններու այդ չարայարումը, զուգորդուած անուշ յիշատակներու հետ, աւելի հպարտ կը թողու զիս, պատճառ մը չունիմ տարակարծիք ըլլալու Ձեզ, միայն եթէ ներէք, դիտել պիտի տայի Ձեզ, միշտ յարգանօք, թէ աւելի ապաստական և աւելի աղնիւ պիտի ըլլար, օրն օրին պայքարիլ իրենց դէմ քանի որ ժամանակակից էիք և կ'աշխատակցէիք հին Մասիսի, քան թէ սպասել տարիներու հոլովման և ... մահուան, դէմքերու և դէպքերու անհետացումէն վերջ, յանուն պատմութեան վճիռներ արձակել գերեզմաններու վրայ. և սակայն Հորոյ ըսելը պատմութիւն ըսել չէ՛, Ձեր կարծիքա՛լ աղէկ մը քննէք զիս... ու ճանչնաք հրամանքս, պիտի ուզէ՞ք ըսել ձեր այցելութեան պատճառը...

Բայց ոտիկանը, քաղաքավարութեամբ մը, որու հեգնութիւնը բարի կնոջ աչքին չզարկաւ, գլխարկը հանեց և խոնարհութիւն մը ըրաւ...

—Անշուշտ տիկին Սմիթն է որ պատիւ ունինք...

— Այո՛... ես եմ... ե՞տքը... ինչ կ'ուզէք...

—Ձեզմէ... ոչինչ... գեղեցիկ տիկին, բայց կը փափաքինք ձեր...

—Իմ մարդուս... հոն է...

Այցելուներուն առջեւէն անցնելով, փոթորիկի պէս մտաւ խրճիթին մէջ, ծերուկին ձեռքէն խլեց ոսկորին կտորը և թեւէն բռնելով.

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ (65)

ԿՈՐՈՆ

ԺԱՎԷԼ
ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՍԻՐԸ

ԴԲ.

ԿՅՈՐՈՒԱՆՔ ԺՈՂՎՈՂՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔԸ

—Ա՛հ օրէն... Անժ ա՛լ անգամ մըն ալ ոտք չկոխեց հոս... թոյլ տուինք իրեն գալ իր քուրջերը ժողվելու, և գնաց «ամրութիւններուն» մօտիկ տեղ մը շնթռկեցաւ, Ժանթիյէտի ճամբուն վրայ... եթէ պէտք ունիք զինքը տեսնելու, դիւրին է... իր շան որջը դիւրին է ճանչնալ... ճշմարիտ որջ մը. ուր փակուած է իր պա՛ա՛ր օնին հետ։

Լաւ մը տեղեկացաւ, ալ ապահով սխալ քայլեր չառնելնուն, Բօպէր և իր առաջնորդը շնորհակալ եղան քրջանհուաքին և կառք մը նստան Ժանթիյէտի ճամբան երթալու...

Դիւրաւ գտան խրճիթը, զոր Բիկոլէ արհամարհանքով որջ անուանած էր...

Տախտակներով շինուած տնակ մըն էր, ծածկուած կուպրազօծ կտաւով։ Շրջապատուած էր կոտրտած խաղամով մը, որուն վրայ գաբշահոտ աղբեր դիզուած էին...

Այս աղտոտութիւններու գանեցնող հոտը բանի տեղ չդնելով, անցան չբրջապատէն և հասան տնակին դռանը առջեւ...

Կէս մը բաց դուռնէն, ներսը գարշեցնող կերպով ծերուկ մը տեսան որ քուրջերու դէզի մը վրայ նստած էր։

Ձայ ընելու վրայ էր։

Վարտոց դանակի մը բերնով, ոսկոր մը կը կրծէր, զոր անշուշտ կոյանոցի մը մէջէն գտած ու շուներուն ձեռքէն յափշտակած էր։

Եւ այս ոսկորը կ'երեւար թէ բերնին շատ համեղ կուգար, որովհետեւ մասնաւոր խնամքով մը կը բրցնէր վրան փակած կտոր մը միսն ու դունդողը...

Կարծես քանդակագործ մըն էր որ արձանիկին բոլոր մանրամասնութիւնները մնո՛ն սիրով մը կը քննէր...

Այս տեսարանէն, Տէրվալ գլուխը անդին դարձուց, ու չկրցաւ զսպել գանելու շարժում մը...

—Ինչպէ՞ս, ըսաւ ժպտելով Լբրիչ, հաւատացէք որ ինքզինքը Թօրթօնիի ճաշարանը կը կարծէ, իրաւոր...

Ցանկարծ, ետեւէն, ժանգոտած ձայն մը, գէշ իւղոտած փականքի պէս ճռճռացող, երեսնուն վեր պոռաց.

—Է՞... ինչ գործ ունինք հոգ...

Մայր Անմն էր, որ զրաված իր ապրանքը դասակարգելու, անմիջապէս չէր տեսած իրենց ներս մտնելը, և որ ոտիկանին ցած ձայնով Տէրվալի ըրած դիտողութիւնը լսելով... կ'ուսապարէր գալ ճամբու դնելու եկուորները։

—Այո՛, ինչ գործ ունիք... ըսաւ արմուկները մէջքին դրած...

Վայրկեան մը ատոր երեսը նայեցան...

Խոշոր, տձեւ, զաղիր ցնցոտիներով հագուած կնիկ մըն էր, մազերը, դորշ ու աղտոտ, սեղմուած էին շալով մը որ ժամանակին կարմիր գոյն մը ունեցած ըլլալու էր... դէմքը ծածկող աղտոտութեան տակ, յայտնի էր չափազանց ալքօլամոլութենէն յառաջ եկած դէմքի ուռեցքը...

Տէրվալի ակնարկը, յաջորդաբար, անգամ մը ամէն բանի անտարբեր իր ոսկորը կրծելը շարունակող մարդուն վրայ կանգ կ'առնէր, անգամ մըն ալ այդ բարկացայտ կնոջ վրայ և ինքնիրեն կը հարցնէր թէ սիրոյ ինչ աղտոտ խեղկատակութիւն մը կրնային խաղալ այս երկու աղտոտ և զաղիր անձերը...

Լբրիչ անշուշտ հասկցաւ երկրաչափին մտածումը, որովհետեւ ականջն ի վար մրմնջեց...

—Ինչպէս, իրաւ լաւ գտած չեն...

—Է՞ աղէկ, միմեանց մեղերան, երբ ա՛լ աղէկ մը քննէք զիս... ու ճանչնաք հրամանքս, պիտի ուզէ՞ք ըսել ձեր այցելութեան պատճառը...

Բայց ոտիկանը, քաղաքավարութեամբ մը, որու հեգնութիւնը բարի կնոջ աչքին չզարկաւ, գլխարկը հանեց և խոնարհութիւն մը ըրաւ...

—Անշուշտ տիկին Սմիթն է որ պատիւ ունինք...

— Այո՛... ես եմ... ե՞տքը... ինչ կ'ուզէք...

—Ձեզմէ... ոչինչ... գեղեցիկ տիկին, բայց կը փափաքինք ձեր...

—Իմ մարդուս... հոն է...

Այցելուներուն առջեւէն անցնելով, փոթորիկի պէս մտաւ խրճիթին մէջ, ծերուկին ձեռքէն խլեց ոսկորին կտորը և թեւէն բռնելով.

կը կրնան իրաւացի և շատ գեղեցիկ ըլլալ, բայց Ձերն են, լոկ անհատական, և համոզումներն ալ անձէ անձ տարբեր արդէն կը փոխուին։ Կը մղուիմ առաջ բերել Գրիգոր Զօհրապի, այդ խստադատ գրագէտին իսօքերն ալ «... Օգսէն Խաճասարեանի չիրիմը մարմարիոնէ, պրոփիւրէ չէ, մայրենի տաքուկ ծոցն է այն, ուր մեռելները չեն մսիր»։ Եւ կը ներէք, գերաշնիւ Հորոյ, երբ Գրիգոր Զօհրապի՝ այդ անկշկանդ մեծ մտքին գնահատումը, մէկ աւելի արժեցնեմ։

Միշտ յարգանօք առ Ձեզ

ՀԱՅԿ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

17 մարտ 1902

ՅԱՌԱՋ Կ'ԵՐԹԱՆՔ ԹԷ ԵՏ.

«ԱՅՈ՝ ԿԱՄ ՈՉ»

Առաջին վերնագրին տակ «Աւետարեր»ի 8 թիւին մէջ Պ. Ս. Ց. Բէնտիկեան կը պախարակէր տեղւոյս բողոքական քարոզչին ընթացքը, Ս. Լուսաւորչեան եկեղեցւոյ սովորութիւններէն մէկ քանին ժողովարանին մէջ մտցնելուն համար։ Երկրորդով՝ օրաթերթի մը խմբագիրներէն մէկը, առաջնորդոց ջրդուածով մը՝ սկզբունքով համակարծիք գտնուելով յօդուածագրին գաղափարներուն, կ'եղրակացնէ թէ կամ Բողոքականք իսկոյին բողոքական մնալու են և կամ մէկ ոտտուով վերադառնալու են մայրենի եկեղեցւոյն ծոցը։

Մենք զարմանքով կարդացինք այդ երկու յօդուածները։

Մինթէ հէնոը (յետադիմութիւն ըսել կ'ուզէ Պ. Բէնտիկեան) երթալ կը նշանակէ ընդունիլը իրենց ժողովարանին մէջ Շնորհալիներու հոգեթով շարականները այն պարզ երգերուն տեղ, որոնք կ'երգուին այսօր իրենց եկեղեցիին մէջ։ Ատիկա կը նկատեմ ես բարեշրջումը կրօնքին մէջ, զոր յետադիմութիւն կը համարէ Պ. Բէնտիկեան։ Եւ բարեշրջում ըսելով չեմ հասկնար միայն նոր բան մը մտցնել, այլ ինչ որ օգտակար կրնայ ըլլալ։ Շարական երգուիլը Պ. Յօդուածագրին չի դիրուն դպած կ'երեւայ, որ իր մէկ թաքուն զգացումը երեւան կը հանէ։ Եթէ առարկէ թէ անոնք գրաբար են և հնութեւաբար հեռի ժողովրդեան հասկնալի ըլլալէ, ինչո՞ւ չառաջարկեր անոնց աշխարհաբարի թարգմանութիւնը, փոխանակ պատուար կանգնելու։ Եւ երբ յիշուած օրաթերթի Պ. Յօդուածագիրը երգին տեղ շարական երգուիլը կը կարծէ թէ կրօնքը իր գոյնը, որոշ ուղղութիւնը փոխած կ'ըլլայ, շատ կը սխալի։ Սկզբունքը Աստուած փառաբանել է, ըլլայ ան երգով կամ շարականով։ Հետեւաբար ինչո՞ւ չերգուին շարականները, քանի որ Հայ-բողոքականք ուրոյն համայնք մը կը կազմեն։ Անոնք՝ շարականները՝ կը խօսին ուղղակի մեր սրտի թելերուն և աւելի վերացած կը յարինք Աստուծոյ։

Պնակի շրջաբերութեան սովորութիւնը արդէն ընդհանրացած և ընդունուած բան մըն է ամէն տեղ։ Եւ օրաթերթին յօդուածագիրը արդէն գրած էր այս մասին։ Իմ կողմէս ոչինչ։ Գալով կնունքէն մէկ քառի առնելու սովորութեան՝ այդ ալ հասոյթի աղբիւր մը հայթայթելու միջոցը կրնայ համարուիլ և ո՛չ ուրիշ բան, քանի որ օտարին օգնութիւնը երթալով կը նուազի։ Եւ Պ. Բէնտիկեան երկիւղ ունի թէ կրնան դեռ չատ սովորութիւններ ընդունուիլ այսպէս։ Եւ կ'ըսէ թէ քար գայթակղութեան եղած են անոնք։ Բայց, վատահ կրնայ ըլլալ որ այդ գայթակղութիւնը լոկ իր գանկին մէջ գոյութիւն ունի։ Տեղւոյս բոլոր բողոքականները գոհ են այդ քարոզիչին բանաւոր ընթացքէն և ընդհակառակն նեղացած իրեն՝ իր յետադէմ գաղափարներուն համար։ Եւ ինչ ըսել կ'ուզէ արդեօք երբ կ'ըսէ թէ՝ անոնք կրնան հոգեւոր անդարմանելի չարիքներ յառաջ բերել։ Որչափ որ կը հասկնանք, նպատակն է իմացնել թէ՝ օր մը այսպէսով կրնայ ըլլալ որ բողոքականներն ընդունին Լուսաւորչեան դաւանանքը և իրեն պէսներն ալ գայթակղած յարին ուրիշ դաւանանքի մը։ Իր այս գաղափարին առջեւէն արհամարհոտ լռութեամբ մը կ'անցնիմ։

Գանք սա օրաթերթի Պ. Յօդուածագրի գրածին։ Կ'ըսէ թէ կրօնքը պէտք է իր գոյնը, որոշ ուղղութիւնը ունենայ։ Ամէն կրօնք միշտ դարերու ընթացքին մէջ անխուսելի եղող փոփոխութեանց ենթարկուած է։ Ամէն դաւանանքի նպատակը գրեթէ միեւնոյն է, բայց անոր հասնելու եղանակը միայն տարբեր։ Եւ այդ եղանակին որոշ ուղղութիւն մը տալ կարելի չէ, քանի որ միշտ փոփոխութեանց ենթակայ է։ Ակներեւ է որ մեր կրօնական պաշտամունքի ձեւերն հիմայ չեն այնպէս, ինչպէս որ էին առաջ։ Այսպէս ալ բողոքականաց ծէսերուն մէջ այդ փոփոխութիւնը ժամանակին պահանջումը կընայ նկատուիլ, որու հակառակ կարելի չէ չարժիլ։

Գալով իր մէկ ոտտումով մայրենի եկեղեցին անցնելու գաղափարին, կամքն անոնց թողուլ, եթէ ուզեն, կարելի չէ երբէք։ Այդ կարելի է միայն յամրաբար և մոլեռանդ գլուխներ տակաւ վարժեցնելով, ինչպէս նաեւ Պ. Բէնտիկեանինը։

ՅՈՎՀ. ԺԱՄԱԿՈՐԾԵԱՆ

Իզմիր

ՀԱՐՏԱՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

Ե Ի

ԱՌՏՆԻՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Գ.

ՔԱՄՃՐ (ՔԵԱՖԻՐԻ)

«Լ'օ գաֆիրէ»։— Օգտակ Սիւլլիի ըսածին համեմատ, քեաֆիրին միմիայն Դասալյի մեթոտին հիմը չի կազմեր, այլ և պարտիզպանութեան համար ալ օգտակար է։

«Օ քաֆիրէ»ն բոյսերու համար օգտակար է, կը բժշկէ հիւանդոտ կամ տկարացած տունկերը։ Բաւական է ուռոգել կախանաւոր պարէզները, որոնք ծաղկաէրներու ուրախութիւնը կը պատճառեն, քեաֆիրիով խառնուած ջուրով։ Պիտի տեսնէք թէ ամէնէն աւելի անկեղծան, տկար ծաղիկները, տունկերը նոր կեանք մը ստացած են։

Խորհուրդ կուտանք որ ծաղկեփունջերն ալ քեաֆիրիէ խառն ջուրի (օ քաֆիրը) մէջ դնէք, երկար ատեն անոնք պիտի պահեն իրենց անթարշամ թարմութիւնը։

Ե.

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐԸ ՕԳՈՒՈՐԵԼ

Ամէնէ աւելի մեծ խնամքը զոր ուննենալու ենք, եղանակը ինչ ալ ըլլայ, այն է որ ամէն օր մեր բնակարանները, օրը առնուազն մէկ ժամ օդաւորենք։ այսինքն հոն առատօրէն օդ, արեւ և լոյս ներմուծենք։ Բոլոր ծաղիկներէն աւելի մարդկային ծաղիկն է որ աւելի պէտք ունի լոյսի, շնոռմելու համար։ Լոյսը կը պարունակէ տեսակ մը եղեւարականութիւն, որ կը կենդանացնէ, կը վերանորոգէ արիւնը և կը զօրացնէ ջիղերը։ Եւ արդէն այսօր նոր բժշկութիւն մը կ'ըսէ թէ մարդ քաղառողջ և ամէն հիւանդութենէ կարելի եղածին չափ ազատ մնալու համար, մաքուր օդի, մաքուր լոյսի, մաքուր ջուրի պէտք ունի։ Եւ անոր համար գիւղացիները քաղաքացիներէն աւելի քաջառողջ են իրենց բացօդեայ, առատալոյս, առատաօդ և անապակ ջուր վայելող կեանքովն ու կենցաղովը։

ԽԱՐԻՃԻՅԵԼ

Մ. ՊԻԼՕՎ ՎԷ Մ. ԲՐԻՆԷԹԻ.—Հէր նէ գատար Իթալիա կաղէթաւլորը իւէ էճնէպի մաթպուաթը՝ Իթալիա խարիճիյեէ նազրը Մ. Բրինէթթին հագընլարտա ագա օլունան ֆրանսըզ-Իթալիա մուգավէլէսինին տէրէճէի էհէմմիյէթին Ամանիա պաշ վէքիլինէ պէտան իչուն, միւշարիւէյ իւէ միւլագաթ արզուսընը կէօսթէրտիկնի նէյր իթմիշլէր իսէ տէ, մէգքիր կաղէթաւլորն պու զանն վէ թանմնի էսասընը տը։ Ամանիա վէ Ավսթրիա Մաճարիսթան՝ Իթալիա հիւքիւմէթինին մէվգընը թանքիմ իչուն, Ֆրանսա իւէ միւզաքէրաթա կիրիշտիրինի՝ միւզաքէրաթըն էէրէսանը սըրասընտա հիւսնը սուրէթէ թէշագգը իթմիշլէր իսէ։ Ֆրանսա իւէ Իթալիա արտսընտա ագա օլունան սուրէթը իթիւաֆրն մէալը՝ չօգտան պէրու Իթալիանին միւթէֆիգլերինէ մալիմ իսէ։ Պիտանէնալէյ, մէգքիր սուրէթը իթիւաֆրն՝ իթթիֆագը միւսէլլէսի թէշքիլ իսէն տեվէլէթլերին միւնասէպաթընա պահս օլաճաղը թէէսիր վէ նէթիճէ թէղէքքիւր վէ թէտգըգ օլունանագ տը։ Պիր թագըմ ֆրանսըզ կաղէթաւլորընն պահանընա մուհապիրլիք իթմէքտէ պուտուղնը պիտիրիւեօր։ Իւք սէնէլէրտէ 20,000 բուպլա ալտընը հալտէ սոնրաւլորը, Ամանլարընն էլտէ իթմէք իսթէտիեի պիլճիմէտ բլանլարը թէտարիք իթմէտիեինտէն, պու մէպլաղ 12,000 բուպլաեա թէնդիլ օլունմուշ տը։

Երնէ մէգքիր «Եօվա Բէֆօրմա» կաղէթասընն իթիտէսինէ նազարէն, Գրիմին մուհպիրլիեինտէն էվվէլա խաթերընը կէրի՝ ալմաղա գարար վէրտիեի հագգընտա նէյր օլունան հավատսին էսասընը՝ Ամանա Հավաս թարաֆընտան իլան օլունմուշ տը։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ ՎԷ ՍՐՊԻՍԹԱՆ.—Պուլկարիսթան իւէ Սրպիսթան արասընտա ագա օլունմագ իւզրէ թէրթիպ օլունան խուսուսի պիր մուգավէլէ մուհիպինէ, չիմտիեէ գատար իւքի մէմլէքէթ արասընտա թէսթի օլունան թէլեկրաֆնամէլէր՝ Լաթին հրուֆաթը իւէ եազըլմագտա իտի իսէ տէ, պունտան սոնրա Սլավ հրուֆաթը իւէ եազըլաճագ տը։ Թունա իւզէրինտէ իւքի մէմլէքէթ արասընտա բոսթա վաքօրլարը իչլէտիլմէսինէ տախի գարար վէրիլէճէք տիր։

ՖՐԱՆՍԱՏԱ ՇԱՐԱՊ ԹԻՃԱՐԷԹԻ.—Մէպուսան մէճլիսինտէ մէպուս Ռիգար՝ Ֆրանսատա չարապ իսթաճաթը հագգընտա պիր սիւալ իրատ վէ Ինկիլիթէրա վէ պախուսուս Ռուսիա թարաֆընտան թաթպիզ օլունան կիւմրիւկ թարիֆէլէրինէ իթիրազ իթմիշ տիր։ Մուամիլէյի՝ էճնէպի մէմլէքէթլէրտէքի Ֆրանսա թիճճար վէքիլլերինէ թահմիլ օլունան վազիֆէլէր հագգընտա տախի չիքաեէթ իթմիշ տիր։

Խարիճիյեէ նազրը Մ. Տէլգասէ՝ մէպուս Ռիգարա ճէվապչէն, Ֆրանսա հիւքիւմէթինին ֆրանսըզ չարապլարը հագգընտա էճնէպի մէմլէքէթլերտէ գօնուլան կիւմրիւկ թարիֆէլէրինին թախֆիֆի իչուն, մէղքիր մէմլէքէթլէր իւէ միւզաքէրաթա կիրիշտիրեինի, վէ Ամանիա իւէ Միւճթիմիաի Ամբրիգա թարաֆընտան ֆրանսըզ չարապլարընա գօնուլան կէօմրիւկ թարիֆէսինին չիմտիէն թէնգըս իսիլմիշ օլտուղունը վէ Ռուսիանին տախի ֆըրանսըզ չարապլարընա գարչու միւհիմմ միւսաատէսէ պուլունտուղունը պէեան իթմիշ տիր։

ԱՎՍԹՐԻԱ վէ Մաճարիսթան տօնանմասը զապիթէրինին պիր գըսմը՝ Թուլօնտաքի թէրսանէեի զիեարէթ իթմիշլէր տիր։ Ավսթրիա Մաճարիսթան պահրիյէ էֆրասը՝ օգագլարտա ֆէվգէլատէ ալգըշլանմըշլար տը։

ՍԷՍԻԼ ՐՕՏՍ.— Տօքթ. Ճէյմսոն՝ Մ. Սէսիլ Ռոտսընն վասիյէթինամէտէ քիւլլի մէպլաղ պրագըլտըզը զանն օլունուեօր։ Մ. Ռոտսընն վէֆաթը հասէպի իլէ, Լօնտրա պօրսասընտաքի էրպապը մէսալիհին պիր չօղը մաթէմ էլպիսէսի կէյմիշ տիր։

ՊԵՐԼԻՆ ՆԻԻՖՈՒՍԸ.—1901 սէնէսինտէ Պէրլին նիֆուսը 1,888,710 քիշիտէն իպարէթ իքէն, պիր սէնէտէ 12 պին 857 քիշի արթարագ, պու սէնէ 1,901,567եէ պալիզ օլմուշ տը։

ԻՆԿԻԼԹԷՐԱ ՎԷ ԱՄԱՆԻԱ.— Ինկիլթէրա գրալը հազրէթլէրինին թէ-թէվվիւճի մէրասիմինտէ, Ամանիա իմբէրաթօրը թարաֆընտան բրէնս Հանրի հազրէթլէրի պուլունաճագ տը։ Միւշարիլէյհ իւէ պիրլիքտէ մարէշալ Վալտէրսէյ տախի պուլունաճագ տը։

ԱՀՄԱՆԱՀԱՐ ՎԷ ԱՎՍԹՐԻԱՀԼԱՐ.— Կալիչհանը Թարնօթլ չէհրինտէ պիր չօգ Սլավլար՝ Ամանլար իւզէրինէ հիւճում իթմիշլէր տիր։

ՏԷԼԱՐԷՑՏԷՆ ԿԷՐԻ ԱՀԸՆԱՆ ԹՕԲԼԱՐ.— Ինկիլիզ ասքէրլերին Տէլարէյ ֆըրգասընտան 5 թօբ իւէ 135 էսիր ալտըգլարը էվվէլճէ թէլեկրաֆ խապէրլէրինէ անլաշըլմըշ իտի։

«Թանդ կապէթասընը պէեանընա կէօրէ, Ինկիլիզլերին Քէքէվիք վէ Վալթըր Քիչէր ֆըրգալարը՝ Զէ սանթ զարֆընտա 120 քիլոմէթրլըգ մէսաֆէ գաթ իթտիեինտէն, հագրգաթէն թէպրիքէ չաեան տըրլար։

Պունտան մատտա, չուտա մուհագագ տը քի, Ինկիլիզլերին կէրի ալտըգլարը թօբլար՝ Պօէրլերին Տօնօր իւէ Մէթիւէնտէն ալտըգլարը թօբլար տը։ Մամաֆիհ՝ Տէլարէյի գօմանտօլարը իւէ պիրլիքտէ էսիր թութմագ՝ Ինկիլիզլեր իչուն տահա միւնասիպ կէօրիւնիր...

ՄԻՐԱԼԱՑ ԿՐԻՄ ՄԷՍԷԼԷՍԻ.— Վիէննա կաղէթալարընն իֆատէսինէ կէօրէ, միրալայ Կրիմ՝ իսմի Ալման օլմագա պէրապէր, Ֆիքրի Նօվկօրտ չէհրինին էն էսկի խանէտանընա մէնսուպ օլուպ, օն եէտի սէնէտէն պէրու Ռուսիա խըստէթինտէ պուլունմագտա տը։

«Եօվա Բէֆօրմա» կաղէթասը՝ Կրիմին ալթը սէնէտէն պէրու Ամանիա հիապընա մուհպիրլիք իթմէքտէ պուտուղնը պիլտիրիեօր։ Իւք սէնէլէրտէ 20,000 բուպլա ալտընը հալտէ սոնրալարը, Ամանլարընն էլտէ իթմէք իսթէտիեի պիլճիմէտ բլանլարը թէտարիք իթմէտիեինտէն, պու մէպլաղ 12,000 բուպլաեա թէնդիլ օլունմուշ տը։

Երնէ մէգքիր «Եօվա Բէֆօրմա» կաղէթասընն իֆատէսինէ նազարէն, Գրիմին մուհպիրլիեինտէն էվվէլա խաթերընը կէրի՝ ալմաղա գարար վէրտիեի հագգընտա նէյր օլունան հավատսին էսասընը՝ Ամանա Հավաս թարաֆընտան իլան օլունմուշ տը։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ ՎԷ ՍՐՊԻՍԹԱՆ.—Պուլկարիսթան իւէ Սրպիսթան արասընտա ագա օլունմագ իւզրէ թէրթիպ օլունան խուսուսի պիր մուգավէլէ մուհիպինէ, չիմտիեէ գատար իւքի մէմլէքէթ արասընտա թէսթի օլունան թէլեկրաֆնամէլէր՝ Լաթին հրուֆաթը իւէ եազըլմագտա իտի իսէ տէ, պունտան սոնրա Սլավ հրուֆաթը իւէ եազըլաճագ տը։ Թունա իւզէրինտէ իւքի մէմլէքէթ արասընտա բոսթա վաքօրլարը իչլէտիլմէսինէ տախի գարար վէրիլէճէք տիր։

ՖՐԱՆՍԱՏԱ ՇԱՐԱՊ ԹԻՃԱՐԷԹԻ.—Մէպուսան մէճլիսինտէ մէպուս Ռիգար՝ Ֆրանսատա չարապ իսթաճաթը հագգընտա պիր սիւալ իրատ վէ Ինկիլիթէրա վէ պախուսուս Ռուսիա թարաֆընտան թաթպիզ օլունան կիւմրիւկ թարիֆէլէրինէ իթիրազ իթմիշ տիր։ Մուամիլէյհ

բա թապան վէ պայքնոլոգ խաթթալըգ-լարը միքրոպլարընն իթլաֆընա գարշու գուլլանըլտըը թագտիրտ, պէօ-եիւք ֆիտէսի կէօրիլէճէկիտէն պահա լա քէշֆ իթտիեի Սէրմանն պիթթէճ-ուրիպէ գուլլանըլմասը զըմիընտա, ճէ-պէնը Լիպնան էհալիսինտէն Տօգթ. Է-սատ Սէլիմ էֆ. թարաֆընտան պունտան եվվէլ վուգուպուլան խթիտա իւզէրինէ, մէգֆիր իլաճատն թէճ-ուրիպէ գըլընմագ վէ հիւանը նէթիճէ հասըլ իթտիեի թագտիրտ, իճապը իճրա օլունմագ իւզրէ, պիր մըգտարը՝ Պրուսա իբէք ամէլիյեաթ մէքթէպլէնէ կէօնտէրիլմիշ տիր։

1903 ՍԷՆԷՍԻՆՏԷ Ամերիգատա Սէն Լուի շէհրինտէ թէշքիլ օլունճագ օլան ռերկիտէ, Օսմանը Թիճճար վէ երպապը սանաեիի թարաֆիլարընտանտա էշնա իրսալը խուսուսընդն թիճարէթ օտալարը վասթասըյա իլանը իլուն, մագամը ախինտէն իճապ իտէնլէրէ էմր վերիլմիշ տիր։

ԻՏԱՐԻԻ ՄԱԽՍՈՒՄԱ. Վաբօրլարը իլուն էրէյլի մատէնինտէն ալընճագ 10,000 թօնօսը՝ Ցարութիւն Գարամանեան էֆ. վէ 5,000 թօնօսրտա Բօյրաղ օղլու Ալէգօ էֆ. գումբանիաը իւզէրլէրինտէ պէհէր թօնօսը մէճիտիյէ 19 ղրշ. հիսապայա, 60 ղրուշտա թէգարրիւր իթմիշ, վէ մուգավէլէնամէլլէրի իմզա օլունմուշ տիր։

ԳԸԶԸՐԼԻ. — Իւշիւնճիւ տարիէ տա-խիլինտէ պաղը մահէլլէրտէ գէղլի խաս-թալըղը հիւքիւմֆէրմա օլուսուղը խապէր վէրիլիէօր։ Հաթթա օճիվարտա գը-զըլա Թութուլմուշ պիր եվէլ խաթըր սօրմագ իլուն կիտէն պիր գասրն՝ է-վինէ ավտէթինտէ պիր պէրի արտընճա քէնտի չօճուգլարընը մէգքիւր խաս-թալըղա պուլաշտըրմըշ վէ պու վէճէկէ տիկէր խանէլէրէտէ իլլէթ սիրաեէթ իթ-միշ տիր։

ՍԻՍԱՄ Գէօճի Աթուֆ. Մավրո-եէնի պէյ էֆ. հաղրէթլէրի՝ տիւն մա-հէլլը մէեմուրիյեթինէ կիթմիշ տիր։

ՇԱԵԱՆԸ ԹԷԼԵՍԻԻՖ ՊԻՐ ԵԱՆ-ԼԸՇԼԸԳ. — Գում գարուտա սաքին թէլէկրաֆ մէեմուրլարընտան Ֆէհմի էֆէնտի՝ էվվէլքի կիճէ ֆամիլեասրյա պիրլիքտէ օթուրմագտա իքէն, քէն-տիսինի սանսը թութմաղլա, գօնեագ չիշէսինի իսթէմիշ. ֆամիլեասրտա եանլըշըգլա «ասիտ ֆինիք» չիշէսինի վէրտիեինտէն, մուսաիլէյ պու չիշէ-սէն իշմիշ վէ պիրաղ սօնրա վէճաթ եղէմիշ տիր։

ԽԱՐԻՃԻՑԵՆ վէ Թիճարէթ վէ Նա-ֆիա վէ Տէֆթէրը Խագանի Նաղըբ-լարը տէվվէթլու բաշլար հաղրթաթյա, Իզմէր, Ավանրիա, Բուսիա, Ֆրան-սա, Եունան վէ Օրանիա սէֆիրլէրի հաղրաթը՝ տիւն, պաղը Ալիեէ կէլէ-րէք, գաթը սամիի ճէնապը Սաորը Ազամի իլէ միւլագաթ իթմիշլեր տիր։

ՊԻՐԻՆՃԻ տարէրէ պէլէհիյեէ հէյ-էթը սըհհիյեէ միւֆէթթիշի մարիֆէթի իլէ իճրա գըլընան մուաեէնէ վէ թէֆ-թիշաթ նէթիճէսինտէ, Սիրքէճի վէ Պալըգբազարը ճիվարընտա թաշ-տէլէն նամըյա, Մուսթաֆա Ֆուատ վէ Եորկի մէօհիրլէրի իլէ մէօհրլէս-միշ օլան շիշէլեր իչինտէ սաթըլան սուլարը մէնպա սուլարը օլմաեուպ, ա-տի սուլարտան օլտուղը անլաշըլմըշ վէ մուամէլէի մուգթէզրյեէսի իճրա գըլընմըշ տիր։

ՄԷՀԹԷՊԸ Պարիյեէի Շահանէ թա-լիմ սէֆինէի Հիւմաեունը օլան «Նէ-վիսը Ֆիւթուհ» պրիգը Հիւմաեունը-նը՝ պիր հաֆթաեա գատար թամիրա-թընն խրթամըյա, Հէյպէլիսէ Մէք-թէպը պահրիյէ բիշկեահընա ազիմէթ իլլեեէեի մէրվի տիր։

ՊԱԵԱԶԻՏ սանճաղը տախիլինտէ Գարաքիլիսա գազասը գամմագամը Իպրահիմ պէյէ, պաղը էսպապտան տօլաեը, իչտէն էլ չէքտիրիլմիշ օլտու-ղունտան, մէզգիր գամմագամլըղը վէքեալէթէն իտարէ իթմէք իւզրէ, Պաեազիտ սանճաղը տավա վէքիլէ-բինտէն Իպրահիմ էֆ. մահէլլինէ կէօն-տէրիլմիշ տիր։

ԷՏԻՐՆԷՏԷ պուլունան մէչհուր ադ-թէօր Մնակ էֆ. իլէ բէֆիզէրի չէհ-բիմիզ ավտէթ իթմիշլեր տիր։

ԳՈՒՄԱՐ ՕԵՈՒՆԸ. — Պէյօղլունտա թէրէ Պաշընտա Ֆուրնալ զոգաղընտա սաքին մատամ Բօզպէրին խանէպինտէ գումար օեունը իճրա իսիլտիեի Պէյ Օղլու զապթասընճա խապէր ալընտ-ըրագ, մէէմուրինը զապթա իզամըյա օեունդն օյնանտըղը պիր զէմանտա, պիր չօգ քիմսէլէր՝ մէյտանտա կէօրիս-լէն օեուն քեաղըլարը վէ բարալար իլէ տէրտէսթ օլունարագ, թահթը թէվ-զէֆա ալընմըշլար տըր։

ՖԷՃԻ ՊԻՐ ԻՆԹԻՀԱՐ. — Ունգա-բանընտա Աղապլարտա Թէբէպաշը սօ-գաղընտա համամ արգասընտա սաքինէ վէ մահէլը մէգֆիրտէ Թուրշուճը Հաֆըզ Հասան էֆէնտինին օղլու Հա-ֆըզ Իպրահիմ էֆէնտինին ֆամիլիասը 19 եաշլարընտա Լէմման խանըմ էվ-վէլքի կիճէ սաաթ 4 պուլուգ սուլ-լարընտա բէվօլվէր իլէ ինթիհար իթ-միշ տիր։ Էսպապը ինթիհար տէրտէս-թը թահզրգ տըր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարքը շաբաթ օր Կայս. Պալատ երթալով, Ա. Բարտուղար Վսեմ. Թահսին պէյի միջոցաւ, յոտս կայս. Դահոյից մատոյց, գեղեցկա-կերտ և գեղեցկագիր տոմս մը, յա-նուն Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբար-ձութեան, առաջիկայ կիրակի օրուան տրուելիք նուագահանդէսին առթիւ, ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցին՝ որ կը պահպանուի շնորհիւ Ն. Կ. Վեհափա-ռութեան։

— Այսօր միայն Կրօն. Ժողովը հը-բաւիրուած է նիստի. Նպաստից Ցանձ-նաժողովը գէթ առ այժմ յետաձգած է իր գումարումները։ Իսկ յառաջիկայ ուրբաթ օր ո՛չ Քաղաք. և ո՛չ Խառն Ժողով պիտի գումարուին, անդամներէ ոմանց չկրնալ ներկայ գտնուելնուն համար։

— Վահան Ծ. վարդ. Ցակորեան հրաւիրուած է այսօրուան Կրօն. Ժո-ղովի նստին ներկայանալու, ի՛նչ ինչ բացատրութիւններ տալու համար իր հրաժարման մասին։

— Կը հաւատան մեզ թէ բարեսէր ազգային մը յօժարութիւն յայտնած է 1500 ոսկւոյ գումար մը նուիրել Մայր Եկեղեցւոյ Նորոգութեան ծախքին, եթէ տաճարին ներքին սիւներն ու առաստաղներն ալ հիմնովին քակուե-լով՝ տաճարը կամարակապ գմբէթա-ւորի ձեւին վերածուի։

Շատ նուրբ ճաշակի խնդիր մըն է ասիկա և պատիւ կը բերէ այդ առա-ջարկը յղացողին, եթէ սակայն քննող ճարտարապետները չապացուցանէին թէ գումաչճիեէ քէնտի քէնտինի թագտիմ իտուպ, զիեարէթինին նէ՞ իչուն օլտու-ղունը խապէր վէրմէկի նիեէթ իթտի։

Ժօրժ իչուն սեվկիւլիսինի չօգ վա-գըթ կէօրէմմէմէք միմքինսիզ օլաճա-ղընտան, չու տիւչիւնճէսինի պիր ան եվվէլ գուվվէտէն ֆիիլէ չըգարմագ իչուն, պիր կիւն Բըթի Սէն Ժան սա-գաղընա տօղրուլուպ, գումաչճի մա-ղազասը պու տըր տէեուպ իշէրիեէ տալտը։

Տէլիգանլընը մուվասէլէթի՝ տիւք-քեանա ատէթա պիր եըլարըմ տիւ-չիւրտի։ Կիւզել Մարիօն՝ պիր իշլէ մէշ-ղուլ իտի. պուլունտուղը սանտալեա-տան պիլա իսթիեար սըչրատը. պա-պատը իսէ, նէ օլաճաղընը պիլէմեէ-րէք, ասագտա սալլանմագա պաշլա-տը։

Նիհաեէթ հէրիֆին ագը պաշընա կէլուպ, գըզընա մաղազատան չըգմա-սընը իշարէթ իլէ, չօճուղա տօղրու ի-լէրուլեեուպ, սօղուդճա։

— Նէ՞ արդու իտիեօրսունըզ էֆէն-տի, տէտի։

Ժօրժ՝ պու սիւալէ ճէվապ օլարագ տօղրուճա տէտի՝ քի։

— Գըզընըզ հանըմը սեվվեօրում, իսթէմէեէ կէլտիկ։

— Լաքին...

Չօճուգ հէրիֆին եիւզիւնտէքի թէ-մայր տաճարը միայն այդ դիրքին վե-րածելու համար հազիւ պիտի բաւէր նուիրատուին տուած գումարը և ան-դին պէտք պիտի ըլլար վերտին մնա-ցորդ խարխուլ մասերն ալ նորոգելու համար գրեթէ նոյնչափ գումար մը եւս հանգանակել։

Բայց որովհետեւ միւս կողմէ Մայր-վարժարանն ալ ոչ նուազ սոխպողա-բար պէտք ունի նորոգութեան, և ոչ միայն իր սրահներն ու դասարանները անբաւական կը նկատուին գծուած ծրագրին համեմատ դասաւանդու-թիւնները շարունակելու, այլ նաեւ առողջապահիկ և անընակելի ըլլալու չափ խարխուլ վիճակ մը կը ներկա-յացնէ, Թաղ. Խորհուրդը կը խորհի հա-մոզել յիշեալ բարեսէր ազգայինը՝ ե-կեղեցւոյ նորոգութեան նախորդ ծր-ագիրն անփոփոխ պահելով՝ բարե-գործութեան յենակէտը Մայր վարժա-րանի վրայ կեդրոնացնել։

—Այս օր սկսաւ է Մայր Եկեղեցւոյ հանգանակութեան շրջաբերականները ցրուել հասարակութեան մէջ։

— Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ, Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի հիւանդութիւնը հետզհետէ բարւոքուելու ընթացքի մէջ է։ Տաքուութեան ատիճանը հետզհետէ մեղմա-նալու վրայ է։

— Կը լսենք թէ Ս. Պատրիարքը Իւկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցին հրաւիրուած է յառաջիկայ ուրբաթ օր, քարոզելու համար ժողովրդեան։

— Կիրակի օր Ս. Պատրիարքը ե-կեղեցւոց ժամերգութիւնէն ետք, յատկապէս այցելութիւն մը տուաւ Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակի նախ-կին ընդհ. գործակատար, Դառնիկ էֆ. Հիւնքարպէյէնեանի բնակարանը ուր այդ բազմաչարչար ծերունին, աչքի ցաւի անբուժելի հիւանդութեան մը պատ-ճառաւ քանի մը տարիներէ ի վեր տիպուած է տունը մնալու։

Ս. Պատրիարքը արտասուալի աչ-քերով բաժնուեցաւ յիշեալ արդիւնաւոր և բարեհամբոյր ալեւոր ասիսատաւորէն։

Ս. Պատրիարքը նոյն օրը այցելու-թիւն տուաւ նաեւ Մաքրիգիւղ Էլիսա էֆ. Զայեանի, որուն հիւանդութիւնը բաւական բարւոքած է։

—Երուսաղէմի պատր. փոխանորդ Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան շաբաթ օր այցելութիւն տուաւ Ոստիկանու-թեան նախարար Վսեմ. Շէֆիզ փա-շայի։

— Ամսոյս 8ին, Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքը, Ս. Յակոբեանց տաճա-րին մէջ գաւազանի իշխանութիւն տուեր է եօթը արեղաներու, Տ. Ներ-սէս Ծ. վրդ. Զիլինկիրեանի խարտա-ւիլակութեամբ։

—Թիֆլիսէն կը գրեն թէ ծանօթ արուեստագէտ Պ. Գէորգ Բաշինջաղ-եան անցեալ շաբաթ Թիֆլիսի «Փառ-քի Տաճար»ին մէջ իր 70ի չափ նկար-ներուն ցուցահանդէսը բացեր է։

—Հանգուցեալ երիտասարդ աստ-ուածաբան հեղինակ Պ. Արշակ Տ. Մի-քէլեանի մատենադարանը, որ այնքան ճոխ հաւաքածոյ մըն է պատմական, կրօն.-դիտութեանց վերաբերեալ մեծ հատորներու, հանգուցեալին եղբօր կողմէ յանձնուեր է Մայր-Աթոռին։

— Օր. Թագուհի Պալթաղարեան՝ Անդամ Դպրոցասէր տիկնանց երբևմի թնամակալութեան, նամակով մը կը յայտնէ Ուսուցչաց Օգնութեան Մասու-կի հոգաբարձութեան թէ՝ որոշած է նոյն Մասուկին յատկացնել Այվազովս-քիի մէկ նկարը, զոր հռչակաւոր ժո-վանկարիչը ասենօք այդ Խնամակա-լութեան նուիրած է ուրիշ նկարի մը հետ։ Օր. Թագուհի Պալթաղարեան, միեւնոյն տրամադրութիւնը ցոյց կու տայ Այվազովսքիի միւս նկարն ալ նուիրել Ազգ. Հիւանդանոցին։ Եւ որովհետեւ Խնամակալութիւնը արդէն լուծուած է, կը յայտարարէ օրիորդը թէ՝ այդ նկարները կրնան արդիւնաւոր ըլլալ թէ՛ Հիւանդանոցին և թէ՛ Օգնութեան Մասուկին։

—Դարթալի Թաղ. Խորհրդոյ վերջին ընտրութենէն համեմատականի մնացած անդամներուն ալ քուէարկութիւնը կատարուելով կիրակի օր՝ Թաղ. Խորհուրդը ընտրուեր է հետեւեալ կեր-պով.—Լեւոն Նշանեան, Մ. Բիւզանդ Մկրեան, Կարապետ Բէրիմեան, Մաքսուտ Իսրայէլեան և Նշան Մարտիրոսեան էֆ.ները։

— Իզմիրի Ազգ. Հիւանդանոցի՝ յառաջիկայ Մարտ 31ին Ս. Լուսաւորչայ տօնին օրը կատարուելիք հաբիւրամեայ յոբելեանի հանդէսին յայտագիրը պատրաստուեր է, որ կը բաղկանայ նուագածութենէ, Վեհ. Սուլթանին, Հիւանդանոցի յոբելեանին և անոր բարերարներուն ձօնուած երգերէ, ճառախօսութիւններէ, նամակներու և հեռագիրներու, ինչպէս նաեւ նուիրատուներու անուանց ընթերցումէ են. Եւն.։ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան և յոբելեանի յանձնաժողովին խնդրանքովը Հոգաբար-որբանամ և Կրթասէր ընկերութեանց անդամուհի-ներն ալ պիտի մասնակցին՝ հանդէսին աւելի փայլ մը տալու և զայն աւելի արդիւնաւոր ընելու համար։

Բագուաբնակ Պ. Կարապետ Լալայ-եանց՝ 200 ռուպլի ղրկած է այս առ-թիւ՝ ի նպաստ Հիւանդանոցին։ Իսկ Կեդր. յանձնաժողովը, տեսնելով որ Պոլսոյ մէջ կազմուած յանձնաժողովը խմբովին հրաժարեր է իր պաշտօնէն՝ ինչպէս գրած էինք արդէն, խնդրեր է Ս. Պատրիարքէն՝ որ նոր յանձնա-ժողով մը կազմուի, յոբելեանի արդիւնաւոր յաջողութիւն մը տալու նը-կատումը աչքի առջեւ ունենալով։

Արդէն Ս. Պատրիարքին կարգադ-րութեամբը մայրաքաղաքիս մէջ գրա-նուած 20 եկեղեցականներու և 100ի չափ կարող ազգայիններու շրջաբեր-կան հրաւիրագրեր կ'ուղղուին այսօր, անոնց օժանդակութիւնը խնդրելու համար ի նպաստ նոյն հաստատու-թեան։

Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը իր միամեայ գործառնութեանց տեղե-կագիրը պատրաստեր է վերջերս, որմէ կերեւայ թէ ներկայ Հոգաբարձու-թիւնը, հակառակ իրմէ առաջիններուն հետզհետէ թոյլ պարագներուն, ո-րոնք Տնտես. Խորհրդոյ վրայ կը ծան-րանան. յաջողած է ոչ միայն առանց պարագի շրջան մը բոլորել, այլ և պատրաստ տեղերու, վառելիքի, օճառ-ի և ուտեստեղէններու արժէքով մէկ-տեղ պատրաստ դրամ 2763 ղրշ. 30 փրյ.ի (ընդամէնը 12,858 ղրշ. 10 փրյ.) առաւելութիւն մը ցոյց կուտայ իր հաշուեկշռին մէջ։ Ասոր համար փա-փաք կը յայտնուի գէթ տարի մըն ալ վարել տալու արդի հոգաբարձութեան՝ իր պաշտօնը։

—Իզմիրի Տրտես. Խորհուրդին և Բաղաք. Ժողովին որոշումով 30—40ի չափ պատուաւոր ազգայիններու հրա-ւէր ուղղուած էր Մարտ 15ին Առաջ-նորդարանի մէջ գումարուելու, ազգ. ելեւմտաքի մասին խորհրդակցութիւն մը կատարելու, որ բաւական ծանր վիճակի մէջ կը գտնուի։ Որովհետեւ Տնտես. Խորհուրդին վերջերս հրատա-րակել տուած համարատուութենէն կ'երեւայ որ ազգ. պարտուց գումարը նորէն բարձրացեր է 1,153,247 ղրշ.ի, այսինքն 435,327 ղրշ.ի յաւելումմ մը՝ տասերկու տարի առաջուան պարտքին վրայ, որ էր 717,920 ղրշ.։ Իզմիրի ազգայինները հիմա չուարած են այս պարտքին մեծութեան առջեւ, բայց տարակոյս չկայ թէ անոր մէջէն ելնելու համար հաւաքական ջանքեր պէտք պիտի ըլլան, որոնք պիտի կըր-նան թեթեւցնել զայն, միեւնոյն ատեն քննելով այն պատճառները՝ որոնք չարժաւորեր եղած են այդ պարտքերու կուտակումին։

—Զուիցերիոյ մէջ, զանազան նը-ւագահանդէսներու մէջ մեծ յաջո-ղութիւն գտեր է Պ. Զարեհ Շերիա-ճեան իր «պարիտոն»ի յատակ և նշա-նաւոր ձայնով, որուն մասին, զուիցե-րիական լրագիրները մեծ գովեստով կը խօսին։ Պ. Շերիաճեան երգչուհիս-նէ դուրս կը հետեւի նաեւ բժշկու-թեան։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Արտադրութիւնք Ս. Փրկչեան Որբանոց-Արհեստանոցի

—

ԿԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՃԻՒՂ

«Պրօ», «քօնսոլ», «կարա-րօպ», սե-ղան, գրասեղան, գրադարան։

ԱԹՈՌԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՃԻՒՂ

Աթոռ, թիկնաթոռներ, պարզ և «հէզարէն»։

ԿՕՇԿԱԿԱՐՈՒԹԵԱՆ ՃԻՒՂ

Ամէն տեսակ կօշիկներ։

ՈՍՏԱՅՆԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՃԻՒՂ

Խավլու, բէշկիր և զանազան կը-տաւներ։

ԴԵՐԶԱԿՈՒԹԵԱՆ ՃԻՒՂ

Զատու վրայ ամէն տեսակ հա-գուստ։

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

Մեծ-Նոր Խան, Միջնայարկ, Թիւ 51

ՏԻՇՃԻ

Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Բարիս տարիւքիւնունընտան մէջղուն.

Պէյ Օղլու, Ճատտէի քէպիրտէ, Պոն-Մարչէ գարշուսընտա, Ն. 347

—

Մուամիլէյի՝ եագընլարտա Բարիս-տէն ավտէթ իթմիշ օլուպ, հէր տիւբ-լիս տիշ աղրըլարընը թէտավի վէ կէնի պիր ուսուլ իլէ գուվվէթլի վէ բարլագ սունի տիշէր տախի իմալ իտէր։ Պունտան մաատա, եէնի սիսթէմէյէ տիշէրի տոլտուրուր վէ թապիի չէնէ կիսլի էյ-բէթի չէնէլէր եաբար։

Ֆագբրլար՝ չարշէնպիհ կիւնլէրի սա-պահտան էօյլէեէ գատար մէճճանէն թէ-տավի օլունուր։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ՐՕՄԱ 30 մարտ.— Իթթիֆագը միւ-սէլլէսին թէճտիտի հաղգընտաքի բրօ-թոգոլ՝ իմզալանմամըշ տըր։

ՎԷՆԷՏԻԿ.— Ալմանիա պաշ վէքիլի Իթալիա խարիճիկէ նաղբրընը՝ իթթիֆագը միսէլլէսի, իշ տեվվէթ իչուն մէնինէյէթի մուճիպ օլան էս-սասի շարթլարա եէնիտէն ագտ իթ-տիքլերի թէէմինէն բիվաեէթ օլունուեօր։

ՐՕՄԱ.— Ապրիլին եէտինճի կիւ-նի, Ֆրանսա, Իթալիա վէ Բուս ֆիլօ-լարընն Նաբօլի լիմանընտա պիրլէշէ-ճէքլերի վէ Իթալիա գրալը հաղրէթ-լերինին մէղքիւր ֆիլօլարընն իճրա ի-աէճէքլերի բէսմը կէչիտտէ հաղրը պու-լունճաղը բիվաեէթ օլունուեօր։

ԲԱՐԻՍ.— Ալմանիանն Բարիս սէ-ֆիրի էսպագ միեթէկֆիա պարոն Միւնսթերին վէֆաթը սէպէպիյլէ, բէր-սը հիւքիւմէթ Մ. Լուպէ հաղրէթլերի՝ միեթէվէֆիանն գրզը գոնթէս Հին-տենպուրկա թաղիրէթ իչուն պիր թէ-լէկրաֆնամէ չէմիշ վէ ճէնեաղէ մէրա-սիմինտէ հաղրը պուլունմաղա Ֆրան-սանն Պէրլին սէֆիրի Մարքի տը Նա-այը մէէմուր էլլէմիշտիր։

— Մէճլիսը մէպուսան՝ ասեան մէճ-լիսի թարաֆընտան պաղը թաատրա-թա օղրաթըլան պիւտէնէին հէյէթը ումիյեէսինի դպուլ իթմիշ տիր։ Կէ-լէճէք իճթիմա՝ յունիսին իպթիտասընտա վուգու պուլաճագ տըր։ Եէնի իսթի-խապաթն ապրիլին 27 սինամ իճրա օ-լունճաղընա տաիր օլան էմրնամէնին կէլէճէք սալը կիւնի նէյր օլունճաղը բիվաեէթ օլունուեօր։

ԿԵՃԷՔԻ ԹԷԼԷԿՐԱՖԼԱՐ

ԲԱՐԻՍ, 31 Մարտ.—Ֆիլէմէնկ պաշ վէքիլինին Ինկիլիզ լիպերալ ֆիրգասը բէխալերիյլէ միւղաքէրէ իթմէք իւզրէ, Բարիսէ կէլէճէի՝ պու կիւն իշար օլու-նուեօր։

ԲԱՐԻՍ.—Լա Հէյտէն իշար օլուն-տուղունա կէօրէ, Պօէր մահամֆիլինէճ-սուլ ագտը իչուն իճրա իտիլէն միւ-զաքէրաթտան էյի նէթիճէ հասըլ օլա-ճաղը իւմիտ իտիլմէճտէ իմիշ։

ՐՕՄԱ.—Հարպկիսէ նաղբրը՝ ուժու-ը ասքէրիյեէեէ միեթէալիզ պաղը թէտպիրլէր իթթիսաղ իլէմիշ տիր։

ՀԱՑ ՄՆՏՈՒԿՃԻ ՀԱՐՍՆԻՔԻ

ՄԱՔՍՈՒՏ ԳԸԼԸՃՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Էսկի-Զապթիյ եէ

Ա Պ Ա Ռ Ի Կ
Մ Ի Ո Ի Զ Է Ռ
Զ Պ Ի Տ Ի
Տ Ա Մ
Ա Պ Ա Ռ Ի Ն
Զ Պ Ի Տ Ի Տ Ա Մ

Ճամբորդներու համար 5 % զեղչ
Ամուրիներու » 10 % »
Աղջիկներու » 50 % »
ԶՈՐՍ ԱՆԳԱՄ ԿԱՐԳՈՒՈՂՆԵՐՈՒ ԶՐԻ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ի ԴՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ

ԷՏԻՐՆԷ.— Մեր Մեծ. գործակալ Յովհաննէս Սիմոնեան էֆ.ի դիմելով կարելի է բաժանորդագրուիլ «Մանզումէ»ի։

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»ՆԻՆ ԹԷՖԻՐԴԱՍԸ (11)

ՄԻԻՍԹԱՆԹԸԳԸՆ ԷՍՐԱՐԸ

ՄԻԻԷԼԼԻՖԻ

ԲԻԷՐ ՏԷԼԳՈՒՐ

Թ.

ԳՈՒՄԱՐԽԱՆԷ ԵԱԽՈՒՏ ՄԱԳՍԻՄ

Նինա՝ պիր քէրբէ հայգբրուպ պա-եըլտը։

Պապա գըզ՝ պիր գաչ կիւն պունա տաիր պիր լագբրտը իթմէտիյէր իսէտ, գըզ՝ եիւրէքտէն ուրուլմուշ օլուպ, քէտէրիտէ գըզընն թէէսսիւրինտէն տօ-լաեը, հիչ արասընը քէսմէքսիզին ին-լէրտի։ Ժօրժ իսէ, Մարիօնին քէնտի-սինի թանընընը էօյրէնմիշ իտի։

Մուավին էֆէնտի՝ գումաչճի գը-զընը տէլիճէսինէ սէվէր վէ 25 սէնէ-լիք գանընին հարարէթի սէվգբյլա տարիմա մաղազա թարաֆընա կէլուպ, հիչ օլմազսա էն ազատ իսմինի օլ-սունն արզ իթմէք իսթէրտի։

Ժօրժ՝ մուհապպէթինին թէչվիգբյլա, պու իշէ չօգ էհէմմիյէթի վէրէրէք, գումաչճիեէ քէնտի քէնտինի թագտիմ իտուպ, զիեարէթինին նէ՞ իչուն օլտու-ղունը խապէր վէրմէկի նիեէթ իթտի։

Ժօրժ իչուն սեվկիւլիսինի չօգ վա-գըթ կէօրէմմէմէք միմքինսիզ օլաճա-ղընտան, չու տիւչիւնճէսինի պիր ան եվվէլ գուվվէտէն ֆիիլէ չըգարմագ իչուն, պիր կիւն Բըթի Սէն Ժան սա-գաղընա տօղրուլուպ, գումաչճի մա-ղազասը պու տըր տէեուպ իշէրիեէ տալտը։

Տէլիգանլընը մուվասէլէթի՝ տիւք-քեանա ատէթա պիր եըլարըմ տիւ-չիւրտի։ Կիւզել Մարիօն՝ պիր իշլէ մէշ-ղուլ իտի. պուլունտուղը սանտալեա-տան պիլա իսթիեար սըչրատը. պա-պատը իսէ, նէ օլաճաղընը պիլէմեէ-րէք, ասագտա սալլանմագա պաշլա-տը։

Նիհաեէթ հէրիֆին ագը պաշընա կէլուպ, գըզընա մաղազատան չըգմա-սընը իշարէթ իլէ, չօճուղա տօղրու ի-լէրուլեեուպ, սօղուդճա։

— Նէ՞ արդու իտիեօրսունըզ էֆէն-տի, տէտի։

Ժօրժ՝ պու սիւալէ ճէվապ օլարագ տօղրուճա տէտի՝ քի։

— Գըզընըզ հանըմը սեվվեօրում, իսթէմէեէ կէլտիկ։

— Լաքին...

Չօճուգ հէրիֆին եիւզիւնտէքի թէ-մայր տաճարը միայն այդ դիրքին վե-րածելու համար հազիւ պիտի բաւէր նուիրատուին տուած գումարը և ան-դին պէտք պիտի ըլլար վերտին մնա-ցորդ խարխուլ մասերն ալ նորոգելու համար գրեթէ նոյնչափ գումար մը եւս հանգանակել։

Բայց որովհետեւ միւս կողմէ Մայր-վարժարանն ալ ոչ նուազ սոխպողա-բար պէտք ունի նորոգութեան, և ոչ միայն իր սրահներն ու դասարանները անբաւական կը նկատուին գծուած ծրագրին համեմատ դասաւանդու-թիւնները շարունակելու, այլ նաեւ առողջապահիկ և անընակելի ըլլալու չափ խարխուլ վիճակ մը կը ներկա-յացնէ, Թաղ. Խորհուրդը կը խորհի հա-մոզել յիշեալ բարեսէր ազգայինը՝ ե-կեղեցւոյ նորոգութեան նախորդ ծր-ագիրն անփոփոխ պահելով՝ բարե-գործութեան յենակէտը Մայր վարժա-րանի վրայ կեդրոնացնել։

—Այս օր սկսաւ է Մայր Եկեղեցւոյ հանգանակութեան շրջաբերականները ցրուել հասարակութեան մէջ։

— Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ, Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի հիւանդութիւնը հետզհետէ բարւոքուելու ընթացքի մէջ է։ Տաքուութեան ատիճանը հետզհետէ մեղմանալու վրայ է։

— Կը լսենք թէ Ս. Պատրիարքը Իւկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցին հրաւիրուած է յառաջիկայ ուրբաթ օր, քարոզելու համար ժողովրդեան։

— Կիրակի օր Ս. Պատրիարքը եկեղեցւոց ժամերգութիւնէն ետք, յատկապէս այցելութիւն մը տուաւ Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակի նախ-կին ընդհ. գործակատար, Դառնիկ էֆ. Հիւնքարպէյէնեանի բնակարանը ուր այդ բազմաչարչար ծերունին, աչքի ցաւի անբուժելի հիւանդութեան մը պատ-ճառաւ քանի մը տարիներէ ի վեր տիպուած է տունը մնալու։

Ս. Պատրիարքը արտասուալի աչ-քերով բաժնուեցաւ յիշեալ արդիւնաւոր և բարեհամբոյր ալեւոր ասիսատաւորէն։

Ս. Պատրիարքը նոյն օրը այցելու-թիւն տուաւ նաեւ Մաքրիգիւղ Էլիսա էֆ. Զայեանի, որուն հիւանդութիւնը բաւական բարւոքած է։

—Երուսաղէմի պատր. փոխանորդ Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան շաբաթ օր այցելութիւն տուաւ Ոստիկանու-թեան նախարար Վսեմ. Շէֆիզ փա-շայի։

— Ամսոյս 8ին, Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքը, Ս. Յակոբեանց տաճա-րին մէջ գաւազանի իշխանութիւն տուեր է եօթը արեղաներու, Տ. Ներ-սէս Ծ. վրդ. Զիլինկիրեանի խարտա-ւիլակութեամբ։

—Թիֆլիսէն կը գրեն թէ ծանօթ արուեստագէտ Պ. Գէորգ Բաշինջաղ-եան անցեալ շաբաթ Թիֆլիսի «Փառ-քի Տաճար»ին մէջ իր 70ի չափ նկար-ներուն ցուցահանդէսը բացեր է։

—Հանգուցեալ երիտասարդ աստ-ուածաբան հեղինակ Պ. Արշակ Տ. Մի-քէլեանի մատենադարանը, որ այնքան ճոխ հաւաքածոյ մըն է պատմական, կրօն.-դիտութեանց վերաբերեալ մեծ հատորներու, հանգուցեալին եղբօր կողմէ յանձնուեր է Մայր-Աթոռին։

— Օր. Թագուհի Պալթաղարեան՝ Անդամ Դպրոցասէր տիկնանց երբևմի թնամակալութեան, նամակով մը կը յայտնէ Ուսուցչաց Օգնութեան Մասու-կի հոգաբարձութեան թէ՝ որոշած է նոյն Մասուկին յատկացնել Այվազովս-քիի մէկ նկարը, զոր հռչակաւոր ժո-վանկարիչը ասենօք այդ Խնամակա-լութեան նուիրած է ուրիշ նկարի մը հետ։ Օր. Թագուհի Պալթաղարեան, միեւնոյն տրամադրութիւնը ցոյց կու տայ Այվազովսքիի միւս նկարն ալ նուիրել Ազգ. Հիւանդանոցին։ Եւ որովհետեւ Խնամակալութիւնը արդէն լուծուած է, կը յայտարարէ օրիորդը թէ՝ այդ նկարները կրնան արդիւնաւոր ըլլալ թէ՛ Հիւանդանոցին և թէ՛ Օգնութեան Մասուկին։

—Դարթալի Թաղ. Խորհրդոյ վերջին ընտրութենէն համեմատականի մնացած անդամներուն ալ քուէարկութիւնը կատարուելով կիրակի օր՝ Թաղ. Խորհուրդը ընտրուեր է հետեւեալ կեր-պով.—Լեւոն Նշանեան, Մ. Բիւզանդ Մկրեան, Կարապետ Բէրիմեան, Մաքսուտ Իսրայէլեան և Նշան Մարտիրոսեան էֆ.ները։

— Իզմիրի Ազգ. Հիւանդանոցի՝ յառաջիկայ Մարտ 31ին Ս. Լուսաւորչայ տօնին օրը կատարուելիք հաբիւրամեայ յոբելեանի հանդէսին յայտագիրը պատրաստուեր է, որ կը բաղկանայ նուագածութենէ, Վեհ. Սուլթանին, Հիւանդանոցի յոբելեանին և անոր բարերարներուն ձօնուած երգերէ, ճառախօսութիւններէ, նամակներու և հեռագիրներու, ինչպէս նաեւ նուիրատուներու անուանց ընթերցումէ են. Եւն.։ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան և յոբելեանի յանձնաժողովին խնդրանքովը Հոգաբար-որբանամ և Կրթասէր ընկերութեանց անդամուհի-ներն ալ պիտի մասնակցին՝ հանդէսին աւելի փայլ մը տալու և զայն աւելի արդիւնաւոր ընելու համար։

Բագուաբնակ Պ. Կարապետ Լալ

ԻՂԱՆ

Խաչատուրա Իքինճի մահքէմէի թիճարէթէն վերիւէն 7 էյլուլ սէնէ 307 թարիխի իլամ մուճիպինճէ մահքիմիւն պին տէյնէրի օլան մէպալիղին թէէմինը թէսվիյէսիյունը, Սարգիս Խաչատուր վէ Մանուկ Խորասանճեանը մագամը ալիի Սէրասքէրիսէ մաթլուպլարը օլուպ, հաճզ իթիարիսիմիզ օլան 3705 զրուշ՝ հավալէթէն թէսվիյէսէ գելընմըշ վէ գապուլընա մէպին նագտ մագամընտա օլարագ, մէղքիր հավալէնամէնին տաեիսէ իթաբ մուգարբէր պիւլունմուշ օլմազլա, պէր մուճիպը գարար, ուսուլը մուհաքէմէի հուգուգբյեէ գանունունը վէ իճրա նըզամնամէսինին մատտէի մախսուսաբարընա թէվֆիգան, 31 կիւն զարճընտա մէտեունլարըն իսպաթը վիճուտ իլէ գանունէն պիր իճաաէ վէ իթիբազլարը օլտուղը թագտիրտէ պէեան օլունմասը՝ վէ աքսի հալինէ, մուամէլէի նըզամնէսէ իճրա գելընճաղը՝ մալիսմլարը օլմագ իւզրէ, իչպու իսպարնամէ իգամէթկեհալարը մէճճուլ օլմագ հասէպիլէ իլանէն թէպլիղ գելընը։

16 մարտ 318

ՁԷՅԼԱՆ

ՀԱԶԸՐ ԷԼՊԻՍԷ ԻԶՈՒՆ ՊԷՕՅԻՒՔ ՄԱՂԱԶԱ

ԶԱՐԻՓ, ՈՒՃՈՒԶ ՎԷ ՏԱԵԱՆԸԳԼԸ

Սուլթան Համամընտա եէնի աչըլան մէյտանա նազը, Բինթո խանընին խարիճինէ, Ն. 2։

ՁԷՅԼԱՆ մաղազասընտա զարիֆ, տաեանըգլը, ալէա վէ հէր մէվսիմին մոտասընա վէ հիւանը թապաթա մուվաֆիգ վէ հէր պինէ վէ վիճուտէ ուլկուն էրքէկ վէ գատըն վէ չօճուգ էլպիսէլէրի մէվճուտ պուլունուր։

ՁԷՅԼԱՆ մաղազասընտա միւէսոսիսի Ռուբէն Մազաքեան՝ պիր չօգ սէնէլիք թէճրիպէլէրինտէն, միւթէբիլէրինին տախի իսթիֆատէ իթմէսինի արզու իտէրք, հէր պիր լիպաս իչուն օր տերէճէ ուճուզ վէ գապիլը էյիրա ֆիսթէար թագպիր իթմիշ պիր քի, եէրլի վէ էնէպի հիչ պիր մաղազա քէնտիսի իլէ բէդալէթ էտէմէդ։

Մուհթէրէմ միւթէրիլէր՝ պիր թէշրիֆլէրինէ մէղքիր հագրգաթը թասսիգ պուեուրաճագլար որը։

Էմր պույրուլտուղը հալտէ, էօյլիւ իւզէրինէ զաեէթ եագըշըգը էլպիսէլէր տախի իմալ օլունուր։

ԲԱԶԱՐԼՂԻ ԵՕԳ ՏԸՐ։

ՆԻՒՄԷՐՕՎԸ 2 ԶՐՇ. ՏԸՐ

ԲԱԶԱՐ կիւնլէրի տախի ԱԶԸԴ որը։

ԳՍԱՏԳԻՒՂԻ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մանրամասն՝ Գասը գիւղ, եկեղեցիին դիմացը Ղազուքճեան դեղարանը կը գտնուի ամէն առտու, ուր կրնան դիմել նաև բաժանորդագրուիլ փափաքողները։

ՍԱԹԼԸԳ ԱՐՍԱ

Պօղոսլինտէ Սարբեար Եէնիմահալլէսինտէ Բազարպաշը գարաղօլը գուրպինտէքի ճէսիմ արա, չէրիթը մութէտիլէ իւէ սաթըլանաղընտան, արզու իտէճէք զէվաթը, Շերիֆ բաշա խանընտա, 32 Ն. օտայա վէ եախօտ մաթապուայա միւրաճաաթը իլան օլունուր։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՒ

ՀՐԱՆՏ Ս. ԽԱՆՃԵԱՆ

ՎԵՇԱՐՇԳՐ. ՄԻՋԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

16ածալ, ԺԶ-240 էջ, բազմաթիւ պատկերներով և 2 քարտէսներով։

—« ԳԻՆ 5 ՂՐՇ. »—

—«—»—

ՆՇԱՆ - ՊԱՊԻԿԵԱՆ նորահաստատ գրատունը գոհ սիրտով կը ծանուցանէ թէ կրցած է ամբողջովին «Նոր ուղղութիւն»ով ու «Նոր մեթոտ»ով Աշխարհագրութիւն մը հրապարակ հանել։

Ամփոփ, բայց ամբողջական տեղեկութիւններ Բնական Աշխարհագրութեան վրայ, Քաղաքական Աշխարհագրութեան անհրաժեշտ ու էական ծանօթութիւնները միայն, առանց սակայն ո՛և է չորութեան սիրելի պիտի ընեն այս գիրքը աշակերտին և ուսուցիչին համար ալ միանգամայն։

Ամէն խնամք տարուած է աշակերտին միշտ էջ-ն փնտռել դրդելու։

Մինչայն մեր այս գիրքին համար պատրաստուած «բոլորովին նոր» բազմաթիւ պատկերներ աւելի կը դիրնցնեն քնագրին «ամբողջական» հասկացողութիւնը։

Վստահութեամբ կրնանք ըսել թէ նոյն իսկ շատ հարեւանցի ակնարկ մը, պիտի կրնայ համոզել ընթերցողը, թէ «բացարձակապէս» նոր փորձ մըն է մեր այս աշխատութիւնը։

Հասցէ՝

Գրատուն ՆՇԱՆ-ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կ Պոլիս, 60, Էսկի-Զապթիէ ճատտէսի.

ՁԱՏԻԿ ՁԱՏԻԿ

ՃԻՎԱՆ ՏԱՎՈՒՏԵԱՆ մեծ շաքարավաճառանոցը որ 1881էն ի վեր ծանօթ է հասարակութեան իրր առաջնակարգ ՄԱՔՈՒՐ և ԲԱՂՑՐԱՀԱՄ ՇԱՔԱՐԵՂԷՆՆԵՐ պատրաստող, այս անգամ կուգայ զեկուցանել իր պատուական յաճախորդներուն թէ, հոն, սովորաբար գտնուած թարմ անուշեղէններէն, Եւրոպական համեղ ըմպելիներէն, հարսնիքի կամ ժողովներու համար պատրաստուած «ֆոնտա»յէն, «բրթի ֆուռ», «ֆուռէ», «ֆռիւ կլասէ», և այլ շաքարեղէններէն, ու «բաթիսբրի»ի վերաբերեալ ճոխ մթերքէն զատ, այս անգամ Ձատկի առիթով, կարագ իւղէ համեղ և քաղցրահոտ և ամէն տեսակէ

ՁԷՕՐԷՔՆԵՐ

ՁԷՕՐԷՔՆԵՐ

ՁԷՕՐԷՔՆԵՐ

յատկապէս պատրաստած է, է՛ն գըժուարահաճներն անգամ գոհացնելու յատկութիւններով օժտուած։

Ուստի եթէ կ'ուզէք ՁԱՏԻԿԻ առիթով ունենալ ընտիր

ՁԷՕՐԷՔՆԵՐ,

ՇԱՔԱՐԵՂԷՆՆԵՐ

ԸՄՊԵԼԻՆԵՐ, դիմեցէ՛ք

Ճ. ՏԱՎՈՒՏԵԱՆ

ՄԵՄ ՇԱՔԱՐԱՆՈՑԸ

Գումգաբու, Սթասիոնի մօտ, թիւ 27, և Պալի-Փաշայի զառիվայրին վրայ գտնուող թիւ 50 խանութները։

ԴԻՄԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՔ

ՈՒԷՍԹԴԸՐՆ

ԲԱՐԼԱՄԷՆԹՕՆԸՆ ԳԱՐԱԲԸ ՄԱԽՍՈՒՍԸՅԼԱ ԹՕՐՆԹՕ ՎԷ ԼՕՆՏՐԱՏԱ

1851Տէ ԹԷԷՍԻՍ ՕԼՈՒՆՄԸԸ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՃԸ ԻՆԿԻԼԻԶ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ

Թագմին օլունան զիյանլարըն մէճմուի	ֆունկ. լիրա	6,000,000
Մէվճուտ ագչէ վէ հասըլաթը սէնէվիյէ	» »	1,250,000
Բէաամիլէն թէէմիյէ օլունմուշ սերմայէ	» »	410,000

Թուրքիա չիւպէսիսինին միւտիրի ումումիսի. ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Իսթանպօլ, Պահճէ Գաբու, Անանիատի Խան, Ն՝ 20, 21, 22։

Թաշրալարտա իշկիւզար վէ միւթէպէր աճէնթէլէր արանըլմագտա տըր

ԻԽԹԱՐ։— Շէհրիմիզին էն մասրուֆ Ֆրանսըզ վէ Ալման գումբանիալարըն սերմայէսի հասըլաթընա նիսպէթէն 100 % օլուռզը հալտէ Ուէսթըրընքի 125 % տիր։ Իշթէ պու հագիգաթ Ուէսթըրն բագիպլէրինէ թէգիվվիւգ իթիմիմէյէ էն պէօյիւք թէէմինաթ տըր։

ԱՐԻՍ ԵՒ ԸՆԿ

ՇՈԳԵՇԱՐԺ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ

ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1889ին

Ի ՓՈԼԻՍ

Թանգարան

ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ

Արուեստագիտական վերջին կատարելագործութեամբ և առաջնակարգ մեքենաներով օժտեալ և եւրոպացի վարպետի մը հսկողութեան ներքեւ կ'արտադրէ ամենանուրբ հոտեղէններ ինչպէս նաև թուալէթի հոտաւէտ և լուացքի պարզ օճառներ։

Տեսակի աղնուութեան մասին եւրոպական ամենամեծ գործարաններու ապրանաց դէմ մրցելու առաւելութեան կը միացնէ գիներու դերազանց ժամանակութիւնը։ Փափաքողներուն քաթալոկը ձրի կը ղրկուի։

Մեծաքանակ գնում ընել ուզողները կրնան դիմել Կ. Պոլսոյ մէջ Օրօսդիագ և Կ. Խճիճեան Որդիք վաճառատունները, իսկ գաւառներու և օտար երկիրներու մէջ դիմել գործակալութեանց որ ի տարեւ, ուր պիտի գտնեն նմոյշներու ցուցադրութիւն մը՝ պէտք եղած բոլոր տեղեկութիւններով։

ԲԱՐԻԶ.—ՊՊ. Լաքառիէռ Որդի և Ընկ. 28, Ռիւ Շաթօտէօն։

ՊՈՄՊԱՅ.— ՊՊ. Ապքար և Ընկ.

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.—Պ. Մ. Գալֆաեան.

ԳԱՀԻՐԷ.— Պ. Հ. Ռոզանթալ.

ՌՈՒՍՃՈՒԿ. — Պ. Պ. Կ. Խճիճեան Որդիք.

ՎԱՌՆԱ. — Պ. Կէռոն Արտիթի.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. — Պ. Պ. Վ. Ս. Մեծաուբեան։

ԻԶՄԻՐ.— Պ. Յակոբ Մոմճեան։

ՌՈՏՈՍԹՕ.— Պ. Յակոբ Բսօվատալ։

ԶՄԻՒՌՆԻԱ.— Պ. Հայրիխ Վառնինկ.

ՍԵԼԱՆԻԿ.— Պ. Տիւս Ֆէրնանտէզ.

ԻՒՍԿԻՒԴԻ.— Պ. Մ. Քափուանօ.

ՊԼՅՕՐՈՒԹ.— Պ. Ֆրանքէլ Շէֆֆնէր.

ՍԱՄՍՈՆ.— Պ. Պ. Պեարսեան Եղբարք։

ՏՐԱՊԻԶՕՆ.— Պ. Արիս Կ. Խճիճեան.

24—19

ՊԱԼԳԱՆ

ՍՕՖԷԱՏԱ ՄԻԼԼԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ՃԻՐՔԷԹԻ

ՍԵՐՄԱՅԷ, ԻՀԼԹԻՅԱԹ, ԹԷՄԻՆԱԹ ՖԻ. 7500000

1899առ մէրի իւլ իճրա էօմիւր սիկուրթասը պէտէլի ֆրգ.	19,534,276
» » եանկընը » » »	460,267,203
» » » » բրիմի »	1,433,965

Էյմէ-ը էօվրէյնէ վէ չօճուգլար իչիւն միւթէտիլ չէրաիթ իլէ սիկուրթա գատաէր

Եանկընա էօրլը հէր նէվի պինա վէ էշեա իւզէրինէ սիկուրթա գատ իտէր։

Նէֆէյտի էօղլարընա էօրլը մալ, եվրադը նագտիյէ վէ վաբօր սիկուրթասրը գապուլ իտէր։

Հիսսէտարանա՝ 1896առ 18½ %, 1897առ 18%, 1898առ 18%, 1899առ 16% թէմէթթիւ թէվզի իթմիշ տիր։

Շիրքէթին Պանքէրլէրի (Տէրսաատէթառ, Լօնտրատա, Սօֆիատա) Դրէսի Լրօնէ, Անկլօ Աւսթրիան Պանգ, Պանգ Նասիոնալ Պիլկար։

Թաշրալար իչիւն միւատաիտ վէ միւթէպէր քէֆալէթլի առէնթէլէր արանըլըյոր

Թիւրքիա իչիւն ումումի աճէնթէ ԱՐԵՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Գալաթա Մէրթէպանի օգագ, Ճէտիտ խան

Թիւրքիա իչիւն ումումի միւֆէթթիշ.— Ա. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ

Տ՝ ԿԱԼԻՆՕՍ

ԿԻԶԼԻ ԽԱՍԹԱԼԸԳԼԱՐ ԹԱՊԻՊԸ ԽՈՒՍՈՒՍԻՍԻ

Կալաթատա Սանտրգճըլար Ճատտէսինտէ 97 նիւմէրօլու թէտավիխանէսինտէ խասթալարը գապուլ վէ թէտավի իտէր։ Պէլ սօղուգլուղունուն էն չէտիտ վէ էն միւզմին հալինտէ վէ օնտան տօլաեը զանհուր իտէն պիր չօգ իտարար եօլու իլէթէլէրինի միւշթէէրի պուլունան տօքթէօր ԿԱԼԻՆՕՍ՝ էն եէնի վէ ալէա ուսուլ իլէ, հիչ աղրը հիսս իթմիրմէքսիզին, ազ միւատէթ զարճընտա թէտավի իտէր։ Թէրէտիւտ իտէնէլէրտէն՝ իւճրէթի խասթալարգլարընն չիճաաընտան սօնրա ալընապիլիր։

ՖՐԷՆԿԻ Ղաեէթ եէնի վէ էվրօբատա թամ թաթպիգ օլունան սօն ուսուլ իւզրէ, ֆրէնկի խասթալարընը թամ մուվաֆգգրյեէթլէ թէտավի իտէր։ Հէր կիւն սաաթ 4էն 10ա գատար Կալաթատա Սանտրգճըլար ճատտէսինտէ, Գարագուշ օթէլի գարշըսընտա լամպաճը տինքեանը իւզէրինտէ, 97 նօմէրօլու թէտավիխանէսինտէ պուլունուր։ 12—40

Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԾ

ՎԿԱՅԵԱԼ ԲԱՐԻԶԷ

347, Մէյ Փ-ղոց Բէրա, Պա Մ-ղէլ դէնմ,

Բարիզէ նոր հասած ըլլալով հաստատած է իր դարմանատունը Բերա, ուր կը դարմանէ ամէն տեսակ բերնի հիւանդութիւններ և ակռաներ ըստ ամենավերջին գրութեան կատարելագործեալ գործիքներով։

ԶՐԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ կարօտելոց համար Զորեքշաբթի օրերը առաւօտէն մինչ ցորեկ։

ՄԵԾՀՈՒՐ ԼՕԳԱՆԹԱՃԻ ԱՐԱՄ

Զարշուի Բէպիրտ Պէզէսթան արգասընտաքի լօգանթաեր իտարէ իտէն մէշնէրը լօգանթաճի Արամ աղա՝ պուքէրէ լօգանթաարընը Գալաագճըլար Պաշընտա Քիւրքճիլէր Զարշուսընտա Մագգասը կիւզէլին գարշուսընտաքի մահէլլը մախսուսա նազլ իթմիշ տիր։ Նէֆիս վէ լէզիզ թամամրը վէ սանթաթնտա մէհարէթի մահիւմ վէ միւսէլլէմ պուլունան մուամալէյի՝ մուհթէրէմ միւթթերիլերինին կէնիշ վէ տահա թէմիզ վէ ֆէրահլը օլան մէղքիւր եէնի լօգանթասընը թէշրիֆ պուեուրմալարընը պիլխասսա թէմէնին իտիեար։

ԲԱՐԻԶ ՍԷՐԿԻՒԻ ՈՒՇԱՌԱՄԻՍԻ

1900

ԱՄԵՐԻԳԱՆԸՆ ԷՆ ՄԵԾՀՈՒՐ ՏԻՊԻՆ ՄԱՔԻՆԱՍԸ

ՍԱՏԷ, ՄԷԹԻՆ, ՍԷՐԻ, ՀԱՖԻՖ

ՆԻՒ-ՀՕՄ

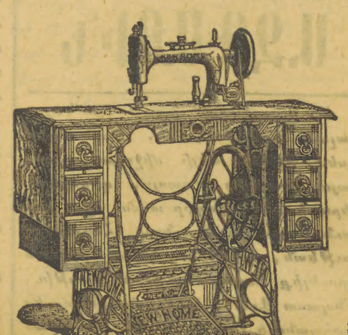

Մէղքիւր Սէրկիի Ումումիսինէ միւքեաֆաթընը, HORS CONCOUR բէգապէթիսիզ գազանմըշ որը։

Էն ուֆագ թէֆէրրուաթընա գատար էմսալընտա թէվէֆֆիգ իտէր։

Թիւրքիա իչիւն եէկեանէ աճէնթասը Ա.ՄԷՏԻՕ ՍԱԼՎԱԹՕՐ

Մէրքէզի ֆիրուխթը Սթանպօլտա, Պահճէ Գաբուսընտա, Համիտիյէ ճատտէսի, Ն՝ 7 Թրամուէյ խաթթը իւզէրինտէ։ ՇԻՒՊԷԼԷՐ՝ Իզմիթտէ, Սիլիվրիտէ, Աֆիոն Գարահիսարտա վէ սաիրէ։

Լ'ԻՒՆԻՕՆ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՃԸ ՎԷ ԷՕՄՐ ԻԶՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍԸ

1828 Վէ 1829ՏԱ ԹԷԷՍՍԻՍ ԻՏԻԼՄԻԾ

Բարիսէ Բլաս Վանտօմտա, 9 նօմէրօլու տաիրէի խուսուսի։

ՀԱՐԻՒՐ ՇԻՐՔԷԹԻ

Սէրմաեէ վէ իսթիեաթ 107,000,000 ֆր.
Սէնէնին մագպուզաթը 21,000,000 »
Էօտէնէն զիեան 252,000.000 »
Սիկուրթալը խանէլէրին գէյմէթի 19,000,000 »

1828 L'UNION DE PARIS

ԷՕՄՐ ՇԻՐՔԷԹԻ

Սէրմաեէ վէ իսթիեաթ 153,000,000 ֆր.
1900 մագպուզաթը 17,000,020 »
Էօտէնէն զիեան 120,000,000 »
Սիկուրթալը էօմիւր 260,000,000 »

ՊՈՒՇԻՐԲԷԹ զաեէթ միւսաիտ չէրաիթ իլէ Թիւրքիատա սիկուրթա գատ իտէր

ԷՕՄԻՒՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱՍԸ տախի միւխթէլիֆ սուրէթտէ վէ խուսուսի էհվէն։

Ֆիեսթալտ էօմիւր սիկուրթա իտէր։

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ՊԱՆԳԱՍԸ «Պանգ Օթթօման» օլուպ, Սթանպօլ Ալժանը տախի կալաթատա «Պանգ Օթթօման» գարշըսընտա տըր։

)(149)(

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԻՒ ԷՋԵՐԵԱՅ»Ի

ՔԱՍԻՄ

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

ԱՌՕ ՏՈՀՄԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՒՐՈՊԱ ՄԱՍ

Գ.

Տիկին Ծերունեանի միակ մտահոգութիւնը այն էր որ Վահէն՝ արուեստը կատարելագործելու համար Եւրոպա չերթար. այս խնդիր արդէն վէճի առարկայ էր մօր ու զաւկին միջև, որոնք բնաւ չէին կրնար համաձայնիլ այս կէտին վրայ։ Տառապած մայրը, որ երկար տարիներ անցուցած էր նիւթական և բարոյական անձկութիւններով, հիմայ կը փափաքէր աշխարհքը վայելել զաւկին պատուաբեր հովանիին տակ։ Իրաւ՝ առաջնանալու ձգտումներ, մեծ ընդերութիւններու մէջ ընդունուելու բուռն իղձեր կը տածէր թէեւ, բայց ապագայի այդ յոյսերը չէին կրնար հակակշռել զաւկէն բաժնուելու տխուր զգացումը։

Բաժանումի խնդիրը ամէնէն մեծ երկիւղն էր տիկին Ծերունեանի որ չատ հակամիտութիւն չէր ցուցներ Վահէն հարուստ աղջկան մը հետ ամուսնացնելու։ Թէեւ կը սիրէր փառքը, հրապուրուած էր Գրիգորեանցի ու Տագրեանի աղջիկներուն մեծաշուք փայլովը, բայց մաքէն չէր անցներ որ անոնցմէ ո և է մէկը յօժարէր ամուսնանալ իր զաւկին հետ։ Նոյն իսկ եթէ այդպիսի հաւանականութիւն մը գոյութիւն ունենար, ինք պիտի խորհէր պահ մը այդ բարեբախտութեան վրայ որ գուցէ զաւակը ձեռքէն փախցընելու առիթ ըլլար։

Կեանքը տեսած, խորամանկ, փորձառու կին էր դերձակուհին, գիտէր որ այս երկու մեծահարուստ աղջիկներն ալ կը համակրէին զաւկին, բայց չէր յուսար որ թէ՛ Տագրեանները և թէ՛ Գրիգորեանց քաջութիւն ունենային ընկերական խրամատը անցնելով իր անատիմիկ Վահէն փեսայ առնելու։ Ասոր համար թէեւ մէկ քանի գիշեր խորհրդածեց, սակայն յետոյ այս անհաւանականութիւնը նկատողութեան առնելով մոռցաւ ամէն բան։ Տագրեաններու ցրտութիւնը մանաւանդ՝ բոլորովին յեղաշրջեց ենթադրութիւններն ու հիմա անխոով սրտով կը հետեւէր գործին, զոր մեծ փառք, մխիթարութիւն կը սեպէր իրեն։

Դերձակուհին սովորական աշխատութիւններովը կը պարապէր, երբ ներս մտաւ Տիկին Տագրեան ու սիրազեղ կերպով բարեւելով.

— Այս ո՞րչափ աշխատութիւն, ըսաւ, ո՞րչափ զբաղում, քիչ մը խնայեցէք ձեզ։

— Ո՛հ դո՛ւք էք, Տիկի՛ն, աս ի՞նչ բարերախտութիւն, բացագանչեց Վահէի մայրը, ծայր աստիճան գոհ մնալով Տագրեանի ամուսնոյն պատուաբեր այցելութենէն. անմիջապէս ձգեց գործը և ընդունելութեան սենեակ առաջնորդեց հեռը, յետոյ խորհրդաւոր չեղտով մը որ մեղադրանքի նուրբ հով մ'ունէր։

— Ես կարծեցի թէ, բոլորովին մոռցաք զմեզ, ըսաւ, կամ պատճառ մը ունեցաք վշտանալու մեզ դէմ որ այսչափ երեսէ ձգեցիք։

— Տէր ողորմա՛. ինչե՞ր կ'ըսէք, Տիկին, ի՞նչ խօսքեր են ասոնք։

— Իրաւունք չունի՞մ, օր. Ալիսի մեկնելէն ի վեր անգամ մ'ալ զիրար չտեսանք։

— Հարցուր անգամ մը որ անկէ ի վեր առիթ ներկայացած է մէկի մը հետ տեսնուելու, ամէն օր մէկ մէկ արգելք, այսօր վերջապէս դուրս նետեցի զիս տունէն և ուղղակի ձեզ եկայ։

— Շատ շնորհակալ եմ, բայց ինչո՞ւ օրիորդն ալ մէկտեղ բերել չհաճեցաք, ո՞րչափ կարօտցայ Ատրինէս. ի՞նչպէս է, հանգիստ է։

— Շատ հանգիստ, որպիսութիւնդ կը հարցնէ։

Տիկին Տագրեան՝ հակառակ առերեւոյթ զուարթութեան մտահոգ կացութիւն մը ունէր, ինչ որ չէր վրիպեր դերձակուհին խորամանկ ուշադրութենէն։ Նախնական ընդունելութեան սովորական բանաձեւերէն ետք, տանտիրուհին կը սպասէր որ այցելութեանը պատճառը պարզէր հիւրը, սակայն այս վերջինը շարունակ անկէ ասկէ խօսք կը բանար, առանց նպատակաւոր բան մը ըսելու։

Ինչպէս ընէր, ինչպէս սկսէր, անել կացութեան մը մատնուած էր տիկին Տագրեան որ ամբողջ քաջութիւնը կորսնցուցած, մտադրած ծրագիրները մոռցած, չէր գիտեր ինչպէս խօսք բանար դերձակուհիին, անոր կենսագրութիւնը հարցնելու համար։ Կուզէր որ բնական ընթացքով խօսք բանալ տար Վահէի մօր ու առանց զգալի ընել տալու նպատակը, անոր պատմել տար ամբողջ ընտանեկան անցեալ։ Եւ այսչափ պարզ, այսչափ դիւրին բան մը խօսեցնել տալու համար չուարած մնացած էր։ Մէկ քանի անգամ փորձեց սկզբնաւորութիւն մը ընել, բայց ամէն անգամին ալ տատամսեցաւ։

Ժամ մը անցած էր տիկին Տագրեանի գալէն ի վեր. նորոյթները, բամբասանքները, քաղաքականները լմնցած էին այլ եւս։ Դերձակուհին հապարակ կիներէն չէր, խանութպան մ'էր, կրնար ստիպողական գործեր, ժամադրուած յանձնառութիւններ ունենալ, ու տատամսելի դործաւորուհիներ իրեն կը սպասէին, անոր թանկագին ժամանակը ը՞ի բ՞ռ-ով անցնել վայելուչ չէր, աս պարագաները շատ լաւ գիտէր տիկին Տագրեան, սակայն ինչ ալ որ ըլլար, քաջութիւնը կը պակսէր իրեն և նպատակէն դուրս, անտեղի խօսակցութիւններով ժամավաճառ կ'ըլլար օրուն սիրով կը համակերպէր դերձակուհին, ամէն հաշիւ վեր սեպելով այցելութիւնը միլիոնատէրի մը կնոջ։

Ինչպէս ըսինք, փառասիրութիւն ունէր Վահէի մայրը և քանի՛ Ծաթրինեաններու, Տագրեաններու և ուրիշ ջոջերու տուն մտնէր ելլէր, քանի՛ յարաբերութիւնները մտերմացնէր բարձրը դասուն հետ, այնչափ բարձրացած կը նկատէր ինքզինքը ու չահերն ալ նոյն համեմատութեամբ կը կրկնապատկուէին։ Ասկէ զատ, հոգին կուտար, «Հայլայֆին» հասնելու համար բարոյապէս, գործերը զգալի չահ կ'արտադրէին իրեն և մեծ յոյս ունէր որ Վահէի աջակցութեամբ, տանտրհինգ տարի ետք իրենք ալ հարուստ մը կրնային ըլլալ ու մեծատունի կեանք վարել։ Այս նկատումներով, վերջին ծայր հաճոյք կ'ղգար պատուաւոր ընտանեաց հետ մտերմանալէ և ուր ալ որ մտնէր, իր բնական խելքով և ուշիմութեամբ, դերձակուհիէ շատ վեր, երկրորդական հիւրի մը պատիւը կ'ընտանար միշտ, նոյն իսկ ամենէն խորթոխտ տանտիրուհիներու սրտին մէջ։

Տիկին Ծերունեան այս նկատումներով ոյժ կուտար այցելութեան երկարելուն և տեսնելով որ հիւրը կը փափագի երկարաձգել խօսակցութիւնը ինք առիթ կուտար իրարմէ նոր, իրարմէ հետաքրքրաշարժ իրողութիւններ գտնելու՝ օրուան կեանքէն։

(Շարունակ.)